

Luonnonvara- ja
biotalouden
tutkimus 104/2020

Tenojoen vesistöalueen lohisaaliit Suomessa 1973–2016

Osa III, Kalastusmatkailijoiden lohenkalastus Teno-Inarijoessa

Maija Länsman, Jorma Kuusela ja Eero Niemelä

Tenojoen vesistöalueen lohisaaliit Suomessa 1973–2016

Osa III, Kalastusmatkailijoiden lohenkalastus Teno-Inarijoessa

Maija Länsman, Jorma Kuusela ja Eero Niemelä

Viittausohje:

Länsman, M., Kuusela J. & Niemelä, E. 2020. Tenojoen vesistöalueen lohisaalet Suomessa 1973–2016 : Osa III, Kalastusmatkailijoiden lohenkalastus Teno-Inarijoessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 104/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 49 s.

ISBN 978-952-380-125-7 (Painettu)

ISBN 978-952-380-126-4 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7647 (Painettu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-126-4>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Maija Länsman, Jorma Kuusela ja Eero Niemelä

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2020

Julkaisuvuosi: 2020

Kannen kuva: Eero Niemelä

Painopaikka ja julkaisumyynti: PunaMusta Oy, <http://luke.juvenesprint.fi>

Tiivistelmä

Maija Länsman, Jorma Kuusela & Eero Niemelä
Luonnonvarakeskus, Utsjoen koetoiminta-asema

Raportissa käsitellään kalastusmatkailijoiden tilastoituja lohisaaliita kokonaisuutena tai jaettuna eri jokialueille ja kalastustavoille pitkällä seuranta-ajalla. Vuosina 1972–2016 kalastusmatkailijoiden osuus oli keskimäärin 44 % Suomen puoleisesta lohisaaliista. Erityisesti selvitetään lohisaalisarvioinnissa käytettyjä menetelmiä, koska saalistilastojen luotettavuutta on epäilty. Tenojoen kalastajille tuli vuonna 2017 saalisilmoitusvelvollisuus, joten nyt, saalistilastoinnin murrosvaiheessa on otollinen aika arvioida edeltävien vuosien lohikilojen vertailukelpoisuutta.

Henkilötyövoimaa vaatinut kalastustilastointi kehitettiin 2000-luvun alussa käsityöstä konetyöksi (luvanmyynti), kirjauksesta tallenteiksi ja taulukoiksi. Lohenkalastuksen muutokset näkyivät erilaisten lupavuorokausien ja rantakalastuksen lisääntymisenä, vaikka Tenojoen kalastusmatkailijoiden vapaa- kalastuskulttuuriin kuuluu edelleen vahvasti perinteinen lohensoutu herrasmiessääntöineen.

Kalastusmatkailijoiden lohisaaliit tiedusteltiin vuosittain 1–2 postikyselyillä. Kyselyt lähetettiin 1 000–2 000 kalastajalle, jotka oli poimittu lupatiedostosta satunnaisotannalla, valiten heidät kuitenkin siten, ettei sama henkilö osunut jokavuotiseen tiedusteluun. Saaliskyselyihin vastattiin aktiivisesti (60–70 %). Lohisaalisarviointi perustui kalastusvuorokausiin ja vuodesta 1996 lähtien huomioitiin erityyppiset luvat ja kalastusaikajakaumat. Tilastoidut lohisaaliit on noin 2–7 % yliarvioitu, koska 1 vuorokauden kalastajat eivät ilmoittaneet saaliittomuuttaan. Vuonna 2008 kalastajia kannustettiin antamaan saalistiedot suoraan Utsjoen luvanmyyntipisteisiin. Välittömällä ilmoitusmenettelyllä pyrittiin tilastoinnin nopeuttamiseen, kattavuuden lisäämiseen ja arvioinnin vähentämiseen. Postitiedusteluissa ilmoitettiin 10–30 % tilastoidusta saaliista ja suorapalautteiden aikana vastaavasti 50 %.

Pitkällä seuranta-ajalla kalastusmatkailijoiden lohisaalis oli keskimäärin 23,5 tonnia. Lohisaaliista saatiin 65–70 % soutamalla. Saalislohista 63 % oli alle kolmen kilon ”tittejä”. Suuria, yli 7 kilon lohia oli soutusaaliissa 23 % ja rannalta saaduissa lohissa 4 %. Soutukalastajan yksikkösaalis oli keskimäärin 4,4 kiloa ja rantakalastajan 2,5 kiloa lohta. Vertailukelpoisemmin lohenkalastuksen tehoa kuvaa vuorokausikohtaiset lohisaaliit, jotka olivat soutukalastuksessa 1,1 kiloa ja rantakalastuksessa 0,6 kiloa.

Suomen puolella kalastusmatkailijat olivat Teno-Inarijoen suurin yksittäinen kalastajaryhmä. Vuonna 2002 jokivarsilla kalasti 10 560 kalastusmatkailijaa, jotka olivat lunastaneet 37 500 kalastusvuorokautta saaden noin 7 500 lohta, 33 tonnia Pohjois-Atlantilla kasvanutta lohta. Ennätyselliset yksikkösaaliit (5,9 kg/kalastaja ja 1,7 kg/vrk) saatiin kuitenkin edellisen vuoden 55 tonnin saaliista.

Tenojoen kalastusmatkailijoiden alueelliseen yksikkösaaliiseen vaikuttivat eniten kalastuspaine (vrk), kalastustavat (soutu/ranta) ja lohikannat. Edellisiin osatekijöihin kytkeytyi myös riittävät kalastuspalvelut (veneet, majoittuminen) sekä jokiosuuden soutusuvannot ja rantakalastusalueet, joihin kalastusmatkailijoilla oli mahdollisuus luoda kokemuksellinen tieto-taito. Koski-Tenon kalastuskohteista saatiin suurimmat yksikkösaaliit. 2010-luvulla yksikkösaaliit pienenivät kaikilla kalastusalueilla.

Lohisaalisraporttia rahoittivat erillishankkeina maa- ja metsätalousministeriö ja Maanmittauslaitos.

Asiasanat: kalastusmatkailijat, kalastusalueet, lohi, saalisarviointi, Teno-Inarijoki, vapaa- kalastus

Sisällys

1. Kalastusmatkailijat kalastajaryhmänä	6
1.1. Lainsäädännön muutokset.....	6
1.2. Kalastusmatkailijoille ”kohtuullinen osuus” saaliista	6
1.3. Teno-Inarijoen vapakalastus rajatonta	7
1.4. Saalistiedotteita, vuosiraportteja, työryhmäraportteja.....	7
2. Kalastusluvut ja saalistiedustelut	8
2.1. Kalastuslupien myynti ja esikäsittely.....	8
2.2. Lupatyypit ilmensivät kalastustapaa vain suuntaa-antavasti.....	8
2.3. Saalistietoja postitse tai palautuksina luvanmyyntipisteistä	9
2.3.1. Postitiedustelut 1970-luvulta vuoteen 2008.....	9
2.3.2. Saalispalautteet luvanmyyjille 2009–2016	9
2.4. Tiedustelun pakolliset kysymykset ja vapaaehtoiset vastaukset.....	10
2.4.1. Kalastusaika	10
2.4.2. Saalistieto.....	10
2.4.3. Kalastusalue.....	11
2.5. Saalisilmoitus velvollisuudeksi.....	11
3. Saalisarviointi.....	12
3.1. Tiedustelujen kattavuus ja vastausaktiivisuus.....	12
3.2. Arvioinnin perusteena kalastustapa ja lupa-aika.....	15
3.3. Saalistilastojen luotettavuus	17
3.3.1. Nuorison kalastus viikkoluvilla – addjien, pappojen kanssa?.....	18
3.3.2. Katohaastattelut – olivatko vastaamattomat saaliittomia?.....	19
3.3.3. Oma lohi vai kimppasaaliin puolikas?	20
3.3.4. Veteen piirretty rajaviiva – mikä kalastusalue?	21
3.3.5. Saalisarvioinnista saalisilmoitusvelvollisuuteen.....	22
4. Lohisaalis ja saalislohet.....	23
4.1. Lohisaalis eri kalastusalueilta, lohkokunnista	24
4.2. Lohenpuolikkaita veneeseen ja kokonaisia rantakivikkoon.....	25
4.3. Saaliiksi enimmillään 12 000 lohiksilöä	27
4.4. Soutulohi suurempi kuin rantalohi?	28
5. Kalastusmatkailijan yksikkösaaliit (CPUE)	31
5.1. Soutamalla tehokkaammin kuin rannalta kalastamalla.....	32
5.2. Keskijuoksulla tehokkaammin kuin yläjoella.....	33
5.3. Saalisvarmuus, oliko sitä?.....	34
6. Yksittäisestä saalistiedosta lohitalastoiksi	36

Kiitokset.....	37
Viitteet.....	38
Liitteet	39

1. Kalastusmatkailijat kalastajaryhmänä

1.1. Lainsäädännön muutokset

Tenojoen vanhimmissa kalastussäännöissä ulkopaikkakuntalaisten kalastusta säädeltiin vain yleisellä tasolla yhdessä paikkakuntalaisten vapakalastuksen kanssa. Säättely perustui Suomen ja Norjan väliseen kalastussopimukseen ja siihen liittyvään kalastussääntöön. Vuoteen 1979 asti valtiosäännön ajantasaistaminen kalastusmatkailun osalta oli lähinnä lupahintojen ja kalastustermien tarkistamista. Kalastusmatkailijat saivat ajan oloon vaihtuneiden laatutermein *"onkikalastaa"*, *"uistelukalastaa"*, *"urheilukalastaa"* ja *"vapa- ja viehekalastaa"* Teno-Inarijoen rajajokialueella.

Vuoden 1979 kalastussopimuksessa Tenojoen kalastusmatkailijoita olivat ulkopaikkakuntalaiset ja ulkomaalaiset henkilöt. Vuoteen 2017 asti kalastusmatkailijoiksi luokiteltiin myös perityn, ostetun tai lahjoitetun kalastusoikeuden, osakaskiinteistön ulkopaikkakuntalaiset omistajat, silloin kun he kalastivat vapapyyntitavoilla (Länsman 1998, Länsman 2012). Erityinen tarkennus koski vain Suomen puoleista kalastusmatkailijan määritelmää, koska vastaavaa kalastajaryhmää ei ollut Norjassa.

Vuoden 1979 Tenojoen kalastussopimukseen lisätyn 7 artiklan mukaan kansalliset aluehallinnot oikeutettiin valtiosopimusta joustavampaan kalastusmatkailun säätelyyn. Artiklassa mainitaan useita tapoja, miten kalastusmatkailua oli mahdollista rajoittaa ja kohdistaa erillismääräykset osaan kalastusalueesta, -kaudesta tai yksittäiseen kalastustapaan. Vuoteen 2017 mennessä lähes kaikkia säätelytapoja käytettiin jollain tavalla. Säädösten vaikutuksista Teno-Inarijoen kalastusmatkailuun on tehty raportti, jossa ei kuitenkaan käsitelty lohisaalista (Länsman ym. 2017).

Kun Lapin lääninhallitukselle/Lapin elinkeino- ja ympäristökeskukselle (ELY) ja Finnmarkin maaherranvirastolle (Fylkesmannen i Finnmark) tuli mahdolliseksi rajoittaa kalastusmatkailua, veloitettiin myös tutkimus seuraamaan tarkemmin kalastusmatkailijoiden lohenkalastusta. Ennen kutakin erillismääräystä aluehallinnolle annettiin ajantasaista tutkimustietoa kalastusmatkailijoiden lohenkalastuksesta ja lohisaaliista (Länsman ym. 2013).

1.2. Kalastusmatkailijoille "kohtuullinen osuus" saaliista

Suomen ja Norjan välisessä Tenojoen kalastussopimuksessa (v. 1979) mainittu kalastusmatkailijoiden *"kohtuullinen osuus"* oli 33–57 % Suomen puoleisesta lohisaaliista. Sopimuksessa kohtuullisuuden määrittely jätettiin avoimeksi, joten sitä voidaan tarkastella avarammin, käsittäen koko Teno-Inarijoen pääuoman alueen tai tiukemmin vain Suomen puoleinen kalastusmatkailijoiden lohisaalis huomioiden. Kysymys oli kuitenkin aina lohisaaliin jakautumisesta kalastusmatkailijoille ja paikallisille kalastajille. Kohtuullisuuteen ei määritetty kalastaja- tai kalastusvuorokausikohtaisia saaliskiintiöitä.

Kalastusmatkailijoiden saaliin kohtuullisuutta voitiin tarkastella myös mahdollisen haitan näkökulmasta. Paikallisesti kalastusmatkailijat saattoivat aiheuttaa ruuhkautumista suosituille soutupaikoille ja rantakalastuspaine siirtyi valtion omistamilta ranta-alueilta yksityisille palstoille. Tenojokivarsi koki tapakulttuurimuutoksia, joista osa havaittiin ja koettiin kohtuuttomaksi myös Norjan puolella. Vuositaitosten kalastuslupatulojen huomattava siirtymä Suomesta Norjaan vähensi kuningaskunnassa ilmennyttä kritiikkiä liiallisesta kalastusmatkailijoiden määrästä.

Kohtuullisuuteen puuttumatta tässä julkaisussa tarkastellaan kalastusmatkailijoiden lohisaalista ja kalastustehoa lohkokuntaakohtaisesti, koska muun muassa niihin perustui kalastuslupatulojen alueellinen palauttaminen vesialueiden omistajille. Tenojoen vesistöalueella lohkokunta käsittää osakaskunnan ja valtion vesialueet sekä mahdolliset porotilojen yhteisvesialueet.

1.3. Teno-Inarijoen vapakalastus rajatonta

Teno-Inarijoen rajajokialueen kokonaisuus käsittää Suomessa yksityisiä ja valtion omistamia vesialueita. Norjassa vesialue on kokonaan valtion omistuksessa. Valtakuntien raja ei ole keskellä jokiuomaa, vaan tekninen rajaviiva kulkee syväväylän keskiviivassa, joka tarkistetaan 25 vuoden välein. Vuodesta 1953 lähtien kalastusmatkailijat saivat kalastaa yhtenäisluvalla valtakunnanrajasta riippumatta, mutta sitä ennen vapakalastusluvat piti ostaa molemmista maista erikseen. Samoin kalastus rannalta oli hyvin vapaata sisältäen myös yksityiset ranta-alueet, joilla kuitenkin asukkaiden kotirauha ja heinäkentät tuli huomioida.

Suomen puolella valtio omistaa keskimäärin 30 % Teno-Inarijoen pääuoman vesialueista, suurimmillaan (70 %) Inarijokivarressa. Utsjoen kunnan alueella yksityisvesialueita hallinnoivat Nuorgamin, Vetsikon, Utsjoen kirkonkylän ja Outakosken osakaskunnat. Outakosken osakaskunnan vesialueita on myös Inarijoen alajuoksulla, Inarin kunnanrajalle asti. Inarin kunnan puolella on useita pieniä yksityistalojen osakaskuntia.

Kalastusmatkailijoiden tai kalastusvuorokausien kokonaismäärää ei rajoitettu ennen vuotta 2017. Vuosina 1978–2016 Teno-Inarijoella, Suomen puolella kalasti keskimäärin 7 675 kalastusmatkailijaa, enimmillään 10 560 kalastajaa. Vuosittain kalastusvuorokausia lunastettiin keskimäärin 25 630, enimmillään 37 500 kalastusvuorokautta.

1.4. Saalistiedotteita, vuosiraportteja, työryhmäraportteja

Tenojoen lohitutkimusten tulokset eivät ole salassa pidettävää tietoa miltään osin lukuun ottamatta henkilökohtaisia, luottamuksellisesti annettuja saalis- ja kalastustietoja. Kalastusmatkailusta julkaistiin vuosittain saalis- ja kalastustilastoja, jotka sisältyivät Tenojoen lohiseurantaraportteihin, kansainvälisiin työryhmätarpeisiin (ICES, NASCO) tai viime vuosina Tenojoen monitorointiryhmän vuosiraportteihin. Tenojoen vesistöalueen kalastusmatkailijoiden tilastotaulukoita julkaistiin koosteraporttina, jossa ei ole käsitelty saalistilastointitapoja (Niemelä ym. 1996).

Kalastusmatkailijoiden tilastoidut lohisaaliit tiedotettiin vuosittain viimeistään kalastuskautta seuraavana keväänä, jolloin säädösten muutostarpeista neuvoteltiin Suomen ja Norjan alueviranomaisien kesken. Talvisinakin tiedotteina Tenojoen lohisaaliit ylittivät uutiskynnyksen.

Kalastusmatkailijoiden kilomääräisiä saaliita julkaistiin edellä mainituissa vuosiraporteissa ja tutkimuslaitoksen (RKTL/Luke) e-julkaisuissa. Luonnonvarakeskuksen internet-sivuilta kalastaja löysi vuosittaiset pikatiedotteet, päivitetyt lohisaalisdiagrammit edeltäneiltä kalastuskausilta samoin kuin muita Tenojoen lohiseurantojen tutkimustuloksia.

Raportin lopussa on kooste aiemmista tutkimuslaitoksen (RKTL/Luke) Tenojoen kalastusmatkailua käsittelevistä tutkimuksista, lukuun ottamatta niitä vuosiraportteja, joissa kalastusmatkailijoiden lukumääriä ja lohisaaliita on päivitetty vain diagrammeina muiden lohiseurantatulosten yhteydessä. Raportin tekstissä ei pääsääntöisesti mainita viitteitä edellä mainittuihin vuositilastoihin.

Saalistilastot 1970-luvulta perustuivat Toivonen & Heikinheimo-Schmid julkaisuun (1979), jossa tilastointimenetelmät selvitettiin erikseen. Tässä raportissa keskityttiin usein kysyttyyn ”*onkohan Tenon kalastusmatkailijoiden lohisaaliit oikein arvioitu*”, koska useat kalastajat suhtautuivat epäilevästi kalastusmatkailijoiden lohisaalisuuteen, kun sitä verrattiin Tenojokivarren Suomen puolella kalastajien paikkakuntalaisten verkkopyynnillä saatuun lohisaaliiseen.

2. Kalastusluvut ja saalistiedustelut

2.1. Kalastuslupien myynti ja esikäsittely

Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lupamyynnistä vastasi Lapin lääninhallituksen poliisiosasto ja myöhemmin Lapin Ely-keskuksen kalatalousosasto. Varhaisina vuosina rajajokialueen luvat myytiin vain muutamista Utsjoen kunnassa sijaitsevista luvanmyyntipaikoista. 1980–1990 -luvuilla lupia saattoi ostaa usealta valtuutetulta luvanmyyjältä Angelin ja Nuorgamin kylätaajamien välillä. Kalastuskauden jälkeen paikalliset luvanmyyjät tulouttivat Lapin lääninhallitukselle/Ely-keskuksen kalatalousosastolle myyntipalkkioilla vähennetyt lupatulot, minkä jälkeen kalastuslupien kopiot olivat käytettävissä kalastus- ja saalistilastointiin.

Kalastusmatkailijat ostivat kalastusaikaa usein yksittäisinä vuorokausilupina. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitosta (RKTL) työllisti ruuhkaisimpina vuosina yli 23 000 kalastuslupan selvittely, kalastajien ja kalastusvuorokausien laskenta. Kalastuslupatietojen käsittelyyn, saalistiedustelujen lähettämiseen, palautusten kirjaamiseen ja tallentamiseen palkattiin vuosittain useita avustajia työllisyysvaroin.

Eu-Interreg -rahoituksella toteutetussa Deatnu-hankkeessa (v. 1999–2001) kalastuslupien myynti kehitettiin ATK-avusteiseksi noin kymmeneen luvanmyyntipisteisiin. Lupatiedot saatiin aluksi myyntipaikkakohtaisiksi tallenteiksi. Tietoliikenneyhteyksien parantuessa lupia myytiin internet-välitteisinä ja kalastajien lupatiedot saatiin online-tallenteiksi. Vain internet-yhteyksien katkoksissa paikallinen luvanmyyjä myi ”käsilupia”. ATK-avusteisen luvanmyynnin myötä kalastusmatkailijoiden erilaisten kalastustilastojen koostaminen helpottui, jolloin eri kalastajatyypin identifiointi ja kalastusaikajakaumat nopeuttivat myös saalisarviointia.

2.2. Lupatyypit ilmensivät kalastustapaa vain suuntaa-antavasti

Vuosina 1953–1989 kalastusmatkailijoiden luvat olivat vuorokausilupia, jotka oikeuttivat vapakalastukseen veneestä ja rannalta. Kalastuslupa ei rajannut miten ja missä kalastettiin, ainoastaan kalastusajankohta oli määrätty. Luvalla sai kalastaa koko rajajokialueella Tenojoessa ja Inarijoessa Suomen ja Norjan puolella. Vuoteen 1990 asti kalastusmatkailijalla oli henkilökohtainen, 10 lupavuorokauden kiintiö, jota käytännössä ei kuitenkaan pystytty valvomaan.

Vuodesta 1990 lähtien Tenon pääuoman lohensoutuun, rantakalastukseen tai Inari-Skietshamjoen yläjuoksun kalastukseen myytiin erillisiä vuorokausilupia. Vuonna 1991 tuli myyntiin edullinen ”perheenjäsenen” tyyppilupa, joka voitiin lunastaa kalastukseen osallistuvalla puolisollla tai lapselle. Vuodesta 2007 lähtien myytiin erillisiä lapsi/nuorisolupia, jotka oikeuttivat kalastamaan viikon ajan.

Vuoden 1990 lupauudistuksessa venelupa oli jäänyt vahingossa vanha sisältö (vene+rantakalastus). Jos perheen pääkalastajalla oli ns. venelupa, ko. lupaan kytketty edullinen perheenjäsenen/puolison lupa ja nuorisolupa oikeuttivat myös sekä vene- että rantakalastukseen. Inari-Skietshamjoen kalastusluvilla sai kalastaa veneestä ja rannalta Inarijoen Matinkönnästä yläjuoksulle. Vuosina 1996–2004 Boratbokcan perhokalastukseen myytiin aluekohtaisia vuorokausilupia (kiintiö: 35 lupaa/vrk) aktiivisimmalle kalastusajankohdalle (20.6.–20.7.). Ainoastaan Boratbokcan kiintiöluvilla ja tavallisilla rantaluvilla ja sai kalastaa yksiselitteisesti rannoilta, jälkimmäisillä myös Norjan puolella.

Kalastusmatkailijoiden erityyppiset luvat mukautettiin hinnaltaan kalastuksen arvioituun tehokkuuteen, joten rantakalastuslupa oli soutu-lupaa edullisempi ja perheenjäsenen lupa lähes ilmainen. Lohenkalastus monipuolistui, mutta tilastointiin tuli lisähaasteita.

2.3. Saalistietoja postitse tai palautuksina luvanmyyntipisteistä

2.3.1. Postitiedustelut 1970-luvulta vuoteen 2008

Vuosina 1972–2008 lohisaaliit tiedusteltiin vuosittaisilla postikyselyillä vuotta 1976 lukuun ottamatta. Kalastajien perusjoukkona oli kaikki kalastuskaudelle kalastusluvan ostaneet ulkopaikkakuntalaiset vapakalastajat. Tiedusteluja ei lähetetty ulkomaille, vaikka kalastajan nimen perusteella hän olisi ollut Ruotsiin muuttanut suomalainen.

Kalastuslupien esikäsittelyn jälkeen postikyselyt lähetettiin yleensä loka-marraskuussa, myöhäisimmillään vasta seuraavan vuoden tammikuussa. Vuosina 1998–2008 toteutettiin postitse uusintakyselyt vastaamattomille ja vuosina 2004 ja 2005 tehtiin vielä kolmas kyselykierros puhelimitse.

Kalastusmatkailijoiden otanta saalistiedusteluihin tehtiin vuosina 1972–1975 ja 1977 systemaattisesti siten, että kalastajat ryhmiteltiin viikoittain kalastusajankohdan mukaisesti ja eri viikoilta poimittiin joka viides kalastaja (Toivonen & Heikinheimo-Schmid 1979).

Vuosina 1980–2008 kalastusmatkailijoiden otanta oli yleisluonteeltaan ”systemaattis-satunnainen”. Koska Tenon kalastajissa oli useita, vuodesta toiseen lohestamaan tulleita, kalastajien mahdollista vastausväsymystä vältettiin ”kierrättämällä” kalastajia. Vuorovuosittain tiedustelu lähetettiin esim. A-J -alkuisten, K-N -alkuisten ja O-Ö -alkuisten sukunimien kalastajille arvellen, ettei ”nimi miestä pahenna”. Kalastajan sukunimi ei valikoinut otokseen muita parempia, huonompia, onnekkaampia kalastajia. Vuosina 1990–2008 tiedustelu kohdennettiin ruokakuntaakohtaisesti vain yhdelle kalastajalle.

2.3.2. Saalispalautteet luvanmyyjille 2009–2016

Vuodesta 2009 lähtien Tenojoen kalastusmatkailijoilla oli mahdollisuus antaa saalis- ja kalastustietonsa jo Utsjoella uutta kalastuslupaa ostaessaan. Tuolloin kalastusluvista oli saalispalautteita, joka pyydettiin jättämään lupamyyntipisteeseen. Palautteessa oli valmiina tiedot kalastajasta, lupatyypistä ja lunastetuista kalastusvuorokausista. Kalastajan tuli antaa tieto saalislohiensa yksilöpainoista kalastustavoittain (5 vaihtoehtoa) sekä kohdentaa saalis eri lohkokuntiin/kalastusalueille (1–7). Saalispalautteessa piti myös ilmoittaa, jos saalista ei saatu lainkaan. Myyntipisteissä tiedot tallennettiin lupaakohtaisesti palautteosassa olevaa viivakoodia hyödyntäen.

Uusi saalispalautteiden käytäntö yleistyi muutamassa vuodessa, vaikka aluksi vain osa luvanmyyjistä tallensi saalistietoja. Lupapisteiden palautelaatikoihin jätetyt saalistiedot tallennettiin myöhemmin Tenojoen kalantutkimusasemalla. Tiedustelumenetelmien muutosvuosina (2009–2012) tehtiin lisäksi tarkentavia postikyselyjä. Kyselyjä lähetettiin mm. kalastajille, joilta ei kesällä saatu lainkaan tietoja. Vuonna 2012 lähetettiin viimeinen erillinen postitiedustelu Inarijoen yläjuoksun kalastajille, jotta ko. alueen kalastus ja saalis pystyttiin arvioimaan kattavammin.

Vuodesta 2013 lähtien saalistiedot koostettiin yksinomaan kalastusmatkailulupien suorapalautteista. Tuolloin kalastajilla oli myös vaihtoehtoinen harjoittelumahdollisuus ilmoittaa saalis- ja kalastustietonsa sähköisesti suoraan Webropol-järjestelmään (www), josta ne saatiin tutkimuskäyttöön. Vuosina 2013–2016 ko. ilmoitustavalla saalistietoja saatiin noin 200 kalastusluvasta.

2.4. Tiedustelun pakolliset kysymykset ja vapaaehtoiset vastaukset

Tenojoen lohenkalastusselvitykset 1970-luvulla tehtiin *"Tenon lohenkalastuksen kehittämiseksi"*. Vuonna 1979 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen velvoitteeksi tuli tuottaa tarkempaa tilastotietoa myös Tenojoen kalastusmatkailijoiden lohisaaalista ja kalastuspaineesta. Tietoa tarvittiin yleisen edun ja lohikantojen kansainvälisen seurannan lisäksi Tenojoen rajajokiluonteesta johtuvaan kalastuslupatulojen tasaamiseen Norjan kanssa. Koska Suomen puolella lupatuloja palautettiin myös eri yhteisöille vesialueiden omistajuuteen liittyen, saaliit ja kalastuspaine tuli myös alueellisesti tarkemmin arvioitavaksi. Saalis- ja kalastustilastointi oli velvoitteellinen osa Tenojoen lohen seurantatutkimusta. Kalastajille saaliiden ilmoittaminen oli vapaaehtoista vuoteen 2017 asti.

Tieteellisen kyselyn onnistuminen edellyttää, että tutkimusasettelussa otetaan huomioon vastaajien aika, halu ja taidot vastata. Tenojoen kalastustiedustelujen kysymykset olivat lyhyitä ja liittyivät usein vain saaliiseen, kalastustapaan ja -alueeseen. Kysymyspatteristo pyrittiin pitämään mahdollisimman yksinkertaisena, mutta sitä jouduttiin kuitenkin aika-ajoin tarkentamaan säädösten muuttuessa.

Pakollisten vakiokysymysten ohessa kalastusmatkailijoilta kysyttiin mielipiteitä kalastuksen muutoksista. Tapakulttuurin muuttuessa, kun pyydystä ja päästä -kalastus rantautui myös Tenojokivarteen, kyselylomakkeeseen lisättiin *"vapautetut nousulohet"*. Kun kulttuuri- ja säädösmuutosten murrosuosina kalastajat sovelsivat uusia käytänteitä tenolaiseen lohenkalastukseen, kyselyissä piti harkita tavallista tarkemmin sanamuotoja ja vaihtoehtoja, kuten *"en saanut lohisaalista"*, *"vapautin"* ja *"päästin"* lohen. Saalispalautteeseen annettu lisäkommentti *"päästätin"*, jätettiin kuitenkin harmillisten mielipiteiden joukkoon.

Tiedustelulomakkeessa oli usein henkilön nimi, koodinumero tai viivakoodi, joka rinnastui kalastuslupa- (liitteet 3–9). Koodauksella pystyttiin kohdentamaan uusintakyselyt vastaamattomille. Tietosuojasta ja luottamuksellisuudesta huolehdittiin, vaikka pseudo- tai anonymisointia ei aina tehty.

2.4.1. Kalastusaika

Tenojoen lohenkalastuksessa oli huomioitava se erityispiirre, että lupatekninen kalastusvuorokausi alkoi illalla klo 19.00 ja jatkui seuraavaan päivään klo 19.00 eli kesto oli yksi vuorokausi, vaikkakin se jakautui kahdelle eri kalastuspäivälle. Edellä mainitusta syystä arviointiperusteina käytetyt kalastusvuorokaudet esitetyttiin kyselyihin (1980–2008) ja saalispalautteisiin (2009–2016).

2.4.2. Saalistieto

Tenojoen lohi huomioitiin resurssina selkeämmin, kun 1980-luvulla säädöksissä tavoitteeksi asetettiin *"säilyttää ja lisätä joen lohikantoja"*. Lohisaalistiedot pyydettiin ilmoittamaan aiempia vuosia tarkemmin eli henkilökohtaisesti saadut lohet yksilöpainoina kalastustavoittain (vene/ranta).

Kyselyjen läheteissä korostettiin, että tiedustelu tuli palauttaa myös, jos lohisaaalista ei saatu lainkaan. Saaliittomuus tuli rastittaa lomakkeeseen, jotta tulkinta palautetusta tyhjästä lomakkeesta olisi yksiselitteinen.

Kalastustapakohtainen saalistieto oli oleellinen, koska Tenon perinteinen soutulohi saatiin usein sou-tajan ja vavoissa olevan yhteissaaliiksi. Vuosina 1984–2002 kalastustiedusteluissa pyydettiin selventämään, oliko lohi *"oma"* vai *"kahden kalastajan yhteinen"*. Yhteinen saalislohi tuli merkitä (esim. 10,3 kg: 2 kalastajaa). Saalislohen jako tuli merkitä myös, jos soutajana oli paikallinen kalastaja.

Vuodesta 2003 lähtien soutulohet pyydettiin ilmoittamaan kolmella eri tavalla: *”saatu yksin”*, *”saatu paikallisen soutajan kanssa”* tai *”saatu oman kalakaverin/porukan kanssa”*. Vuoteen 2008 mennessä soutamalla saatu saalislohi tuli ilmoittaa jo viidellä eri tavalla seuraavasti:

- yksin = oma henkilökohtainen lohi
- jaettu yhden kaverin kanssa (saattoi olla myös ”perheluvallinen” puoliso)
- jaettu usean kaverin kanssa
- jaettu paikallisen soutajan kanssa (saalislohi jaettiin)
- jaettu paikallisen soutajan kanssa (saalislohi sisältyi soutupalveluun)

Kalastusmatkailijoille, jotka tekivät useina vuosina kalakaveriensa kanssa yhteisiä kalareissuja Tenol-le, muodostui omia kalastuskulttuureja lohensoutuun ja saalisjakoon. Yleisimmin samaa vuokravennettä käytettiin tehokkaasti, jolloin ensimmäisen parivaljakon väsyessä toinen parivaljakko aloitti lohensoudun. Yhden kokoonpanon yösoutajasta saattoi tulla seuraavana aamuna vapamies toiseen kokoonpanoon. Saalistiedusteluissa tyydyttiin yksinkertaisimpaan saalistietoon eli luotettiin kalastajien ilmoituksiin jaetuista lohilyksilöistä.

2.4.3. Kalastusalue

Kun kalastuskunnat oli perustettu vesipiirirajankäynnissä, vuodesta 1981 lähtien kysyttiin kalastuksen kohdentuminen eri lohkokuntien alueelle (5 aluetta). Aiemmin kalastuspaine selvitettiin karttamerkinnöistä. Joinakin vuosina tiedusteluissa selvitettiin erikseen myös rantakalastusta Yläkönkään, Alakönkään ja Matinkönkään uistinkalastusalueilla. 1990-luvulla kysyttiin Teno-Inarijokivarren ranta-alueille vapautuneesta perhokalastuksesta, koska se yleistyi ja rasitti yksityistenkin ranta-alueita. Muutamina vuosina tärkeimmät kalastuskohteet, kuten kosket ja suvannot pyydettiin ilmoittamaan tai merkitsemään kartalle (liitteet 3 ja 4).

Vuoden 1990 kalastuslupien uudistus (erityyppiset luvat) ei selkeyttänyt kalastusmatkailijoiden kalastuspaineen alueellista arviointia, koska lähes kaikilla luvilla sai kalastaa vapaasti koko rajajokialueella lohkokunnasta riippumatta Suomen ja Norjan puolella. Poikkeuksena vain Inari-Skietshamjoen lupa satoi kalastuksen rajajokialueen latvavesiin. Samoin vuosina 1996–2009 Boratbokcan perhokalastuksen aluekiintiölupa oikeutti kalastamaan valtion omistamalla hiekkasärkällä Nuorgamin lohkokunnan alueella, tosin kiintiöluvalla sai kalastaa myös muilla ranta-alueilla Suomen puolella.

2.5. Saalisilmoitus velvollisuudeksi

Vuoden 2017 Tenojoen uusien kalastussäädösten myötä saalistilastointi muuttui, kun saaliin ilmoittamisesta tuli velvollisuus. Käytännössä lupa-ajan päätyttyä kalastajat ilmoittavat saaliin suoraan Tenojoen sähköiseen saalisrekisteriin sähköpostiin saapuvan yksilöllisen saalistietolinkin kautta tai kirjautumalla henkilökohtaisella käyttäjätunnuksella Tenonluvat.fi -sivuille.

Lupatiedoista tallentuu automaattisesti kalastusaika, -vyöhyke (lohkokunta) ja lupatyyppi (vene/ranta). Saaliskalat ilmoitetaan yksilöinä (kalalaji, kalan paino, pituus, sukupuoli). Kalastajan on myös ilmoitettava, jos kala on päästetty vapaaksi tai jos saalista ei ole saatu lainkaan. Alamittaisia tai rauhoitettuja kaloja (”talvikko”) ei ilmoiteta saalisrekisteriin.

Haasteellisin tieto on edelleen soutamalla saatu lohisaalis, joka voidaan saada erin tavoin yhteissaa-liina. Saalisrekisterissä veneluvan lunastaneilta kysytään, kuinka monta kalastajaa oli veneessä kalan pyyntihetkellä ja edelleen, oliko soutajana paikallinen henkilö. Jokainen pyyntihetkellä samassa veneessä ollut, kalastusluvan lunastanut henkilö, ilmoittaa jokaisen veneeseen saadun kalan omassa saalisilmoituksessaan. Saaliin koostamisessa huomioidaan jaetut lohet.

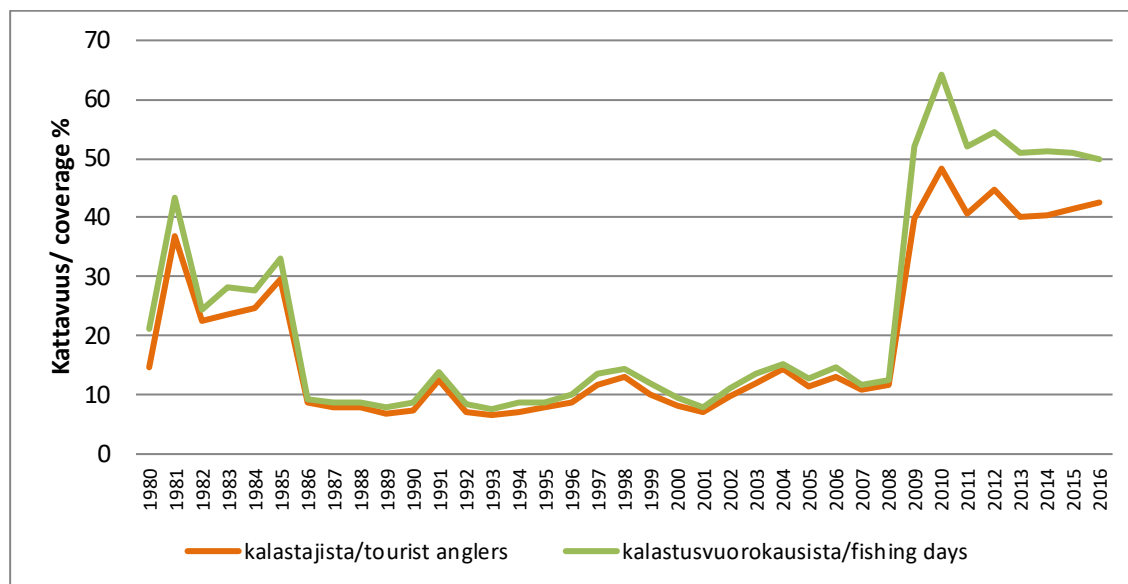
3. Saalisarviointi

3.1. Tiedustelujen kattavuus ja vastausaktiivisuus

Toivonen & Heikinheimo-Schmid (1979) ovat julkaisseet 1970-luvun Tenojoen saalistilastoja Suomen puolelta menetelmineen. Tässä raportissa ei arvioida ko. vuosien saalistilastointia tai arviointimenetelmiä, mutta taulukoihin on liitetty julkaisun kalastus- ja saalistilastoja.

Vuosina 1980–1985 saalistiedustelu lähetettiin keskimäärin 1 900 kalastajalle ja palautusten kattavuus oli 25 % kaikista kalastajista ja 30 % kalastusvuorokausista. Vuonna 1980 postikyselyt lähetettiin kaikille kalastusmatkailijoille (4 800), koska saaliin lisäksi kysyttiin myös kalastajien matkakustannuksia. Seurantajaksolla 1986–2008 tiedustelut postitettiin pienemmälle kalastajamäärälle, jolloin otoskattavuus oli 9 % kalastajista ja 11 % kalastusvuorokausista (kuva 1 ja taulukot 1 ja 2).

Vuonna 2009, kun tiedustelut vaihtuivat luvanmyyntipisteisiin annetuiksi saalispalautteiksi, kattavuudet olivat 42 % kaikista kalastajista ja 53 % kalastusvuorokausista. Saalispalautusten kattavuus kalastusvuorokausista oli kaikkina vuosina suurempi kuin kattavuus kalastajamääristä (kuva 1).

Kuva 1. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saalispalautusten kattavuus (%) kalastajista ja kalastusvuorokausista vuosina 1980–2016. *The coverage (%) of catch reports of the River Teno-Inarijoki tourist anglers and tourist fishing days in years 1980–2016.*

Teno-Inarijoen kalastusmatkailijat vastasivat tiedusteluihin aktiivisesti, koska Tenon matka oli useimmille heistä vuoden kalastuksellinen kohokohta, tärkeä harrastus ja perinne. Yhden kyselykierroksen jälkeen kalastusmatkailijoiden vastausprosentti oli vähimmillään 50 % ja kahden kyselykierroksen jälkeen 59 %. Vuosina 2003 ja 2004 tehtiin vielä kolmas kyselykierros puhelimitse, jolloin kokonaisuudessa noin 80 % otoskalastajista oli tavoitettu (taulukot 1 ja 2).

Taulukko 1. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijat, **luvat**, kalastusvuorokaudet, tiedustelun palauttaneet, vastaus %, kattavuus kalastajista (**luvista**) ja kalastusvuorokausista (%) sekä tiedustelutavat (P=postitiedustelu, u=uusintatiedustelu) vuosina 1961–1999. Lisäksi oheiskyselyinä mm. talous- tai mielipidetiedusteluja

*The number of the River Teno-Inarijoki tourist anglers, fishing days, reports, reporting %, the coverage of all tourist anglers (**licenses**) and angler fishing days (%) in years 1972–1999. (Questionaries : P=postly, u=repeat)*

	kalastajat anglers luvat <i>licenses</i>	vrk days	palautus reported	vastaus % reporting %	kattavuus % kalastajista coverage % anglers/ <i>licenses</i>	kattavuus % vrk coverage % fishingdays	tiedustelu- tapa questionaries	lisäksi
1961	752	1749						
1962	910	2200						
1963	944	2296						
1964	1077	2168						
1965	1178	2609						
1966	1437	3145						
1967	1748	3921						
1968	2173	4704						
1969	2179	4745						
1970	2168	4653						
1971	2365	5127						
1972	3169	5591	887	66,5	28,0		P	
1973	4368	9309	519	61,8	11,9		P	
1974	5200	11292	578	57,3	11,1		P	
1975	11086	24281	1044	53,4	9,4		P	
1976	7640							
1977	9180	20510	710	76,4	7,7		P	
1978	6317	18003						
1979	4192	11946						
1980	4773	13603			14,7	21,3	P	
1981	5742	16859	2112	54,9	36,8	43,3	P	talous +mieli
1982	7002	19690	1566	75,2	22,0	24,0	P+u	talous+mieli
1983	7053	20363	1656		23,5	28,2	P	kartta+ mieli
1984	7665	21149	1886		24,6	27,6	P	kartta
1985	7575	21742	2235	53,7	29,5	33,1	P	talous+ mieli
1986	7404	21482	650	65,0	8,8	9,3	P	kartta
1987	7759	22487	622	62,2	8,0	8,8	P	kartta+mieli
1988	7755	21708	624	62,4	8,0	8,6	P	kartta+mieli
1989	8681	24118	597	59,7	6,9	7,8	P	kartta+mieli

Taulukko 2. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijat, kalastusvuorokaudet, tiedustelun palauttaneet, vastaus %, kattavuus kalastajista ja kalastusvuorokausista (%) sekä tiedustelutavat (P=postitiedustelu, u= uusintatiedustelu, Puh puhelintiedustelu, S= suorapalaute luvanmyyjälle) vuosina 1990–2016. Lisäksi oheiskyselyinä mm. talous- tai mielipidetiedusteluja.

The number of the Rover Teno-Inarijoki tourist anglers, fishing days, reports, answering %, the coverage of all tourist anglers and angler fishing days(%) in years 2000–2019. (Questionaries : P=postly, Puh=phone, u=repeat, S= reported in license selling places).

	kalastajat <i>anglers</i>	vrk <i>days</i>	palautus <i>reported</i>	vastaus % <i>reporting %</i>	kattavuus % kalastajista <i>coverage % anglers</i>	kattavuus % vrk <i>coverage % fishingdays</i>	tiedustelu- tapa <i>questionaries</i>	lisäksi
1990	7577	19596	560	56,0	7,3	8,7	P	kartta+mieli
1991	8286	22922	1031	51,6	12,4	13,8	P	talous+mieli
1992	9058	26748	641	64,1	7,1	8,4	P	
1993	10198	29461	668	66,8	6,6	7,6	P	
1994	8985	26517	632	63,2	7,0	8,8	P	
1995	8141	24951	642	64,2	11,5	12,7	P	talous+mieli
1996	5743	17625	505	50,2	10,2	11,4	P	talous+mieli
1997	5036	16255	589	58,9	11,6	13,7	P	
1998	5759	18700	753	75,3	13,1	14,4	P+u	matkailu +mieli
1999	6857	22935	690	69,0	10,1	11,9	P+u	
2000	8275	28385	680	68,0	8,4	9,6	P+u	Boratbokca
2001	9367	33501	677	67,7	7,2	7,8	P+u	
2002	10560	37491	1040	69,3	9,8	11,2	P+u	talous
2003	10032	34979	1192	79,5	11,9	13,6	P+u+Puh kato	
2004	8771	29494	1258	83,9	14,3	15,3	P+u+Puh kato	
2005	7776	27627	883	58,9	11,4	12,8	P+u	
2006	7749	29516	1017	68,9	13,1	14,6	P+u	
2007	8763	33664	955	63,7	10,9	11,8	P+u	
2008	8111	31143	950	67,1	11,7	12,5	P+u	
2009	7676	29641	3220		39,8	52,0	S+	
2010	7814	30646	4263		49,3	64,2	S+P	
2011	7915	31269	3229		40,8	52,0	S	
2012	7930	32614	3534		44,6	54,4	S+P	
2013	8074	33148			37,9	50,1	S	
2014	7791	32852			40,4	51,1	S	
2015	7809	33435			41,1	51,0	S	
2016	7273	31311			42,5	49,9	S	
2017	2468	10074						
2018	2586	10556						

Useina vuosina saalistiedustelun lähetteeseen liitettiin koosteita aiempien vuosien saalis- ja kalastus-tilastoista ja lähes vuosittain kalastajilta kysyttiin arvioita Tenojoen lohikantojen tilasta päättyneellä kalastuskaudella. Kalastajia aktivoidiin vastaamaan saalistiedusteluun kysymällä myös heidän mielipiteitään alueellisista toimijoista kuten kalastuskuntien toiminnasta, kalantutkimuksesta, Tenon valvonnasta, lupamyyntistä tai ajatuksia erilaisista sääteluvaihtoehdoista.

Omien mielipiteiden ilmaisumahdollisuuden arveltiin rohkaisevan myös lohisaaliiden ja etenkin saaliittomuuden ilmaisemiseen. Saalistietojen suorapalautteiden ajanjaksolla tutkimuksen ja kalastusmatkailijoiden suora vuorovaikutus heikkeni, toisaalta tutkimuksessa keskityttiin numeeristen saalislukujen nopeampaan tuottamiseen.

3.2. Arvioinnin perusteena kalastustapa ja lupa-aika

Vuonna 1979 Toivonen ja Heikinheimo-Schmid ilmoittavat julkaisussaan saalisarvioinnista seuraavasti: *”Vuonna 1976 urheilukalastajien saalis arvioitiin myytyjen kalastuskorttien määrän perusteella olettamalla, että manttaalinomistajien ja urheilukalastajien keskisaaliiden suhde on ollut sama vuosina 1976 ja 1977”*. Vuosina 1972–1975 ja 1977 kalastusmatkailijoiden lohisaalistiedot saatiin postitiedusteluista ja vuosisaalis oli arvioitu kalastusvuorokausien tai lupamäärien perusteella.

Kalastusmatkailijoiden lohisaaliin arviointi perustui myöhemmin kalastusvuorokausiin seuraavasti:

- vuosina 1978–1995 saalisarvioinnissa käytettiin lupatyypistä riippumattomia kalastusvuorokausia. Tiedusteluun vastanneiden kalastajien lohisaalis ja kalastusaika suhteutettiin koko kalastuskauden vuorokausimäärään. Otoskalastajien arvioitiin kuvaavan kalastusteholtaan riittävän hyvin koko kalastajaryhmää.
- vuodesta 1996 lähtien saalisarviointia tarkennettiin siten, että erilaiset lupatyypin vuorokaudet (vene/ranta/Inari-Skietshamjoki) huomioitiin.
- vuodesta 1996 lähtien saalisarviointi tehtiin omana ”multilupa” -kalastuksena perheenjäsenille sekä niille kalastajille, jotka kalastivat useilla eri tavoilla (rannalta + soutaen + perhokalastaen Boratbokcan kiintiöluvilla).
- vuodesta 1996 lähtien saalisarvioinnissa huomioitiin myös kalastajien kalastusaikajakaumat (1–10 vrk ja yli 10 vrk).
- vuodesta 2009 lähtien nuorten kalastajien saaliit arvioitiin henkilö/lupakohtaisesti, koska nuorisoluvat olivat viikkolupia.

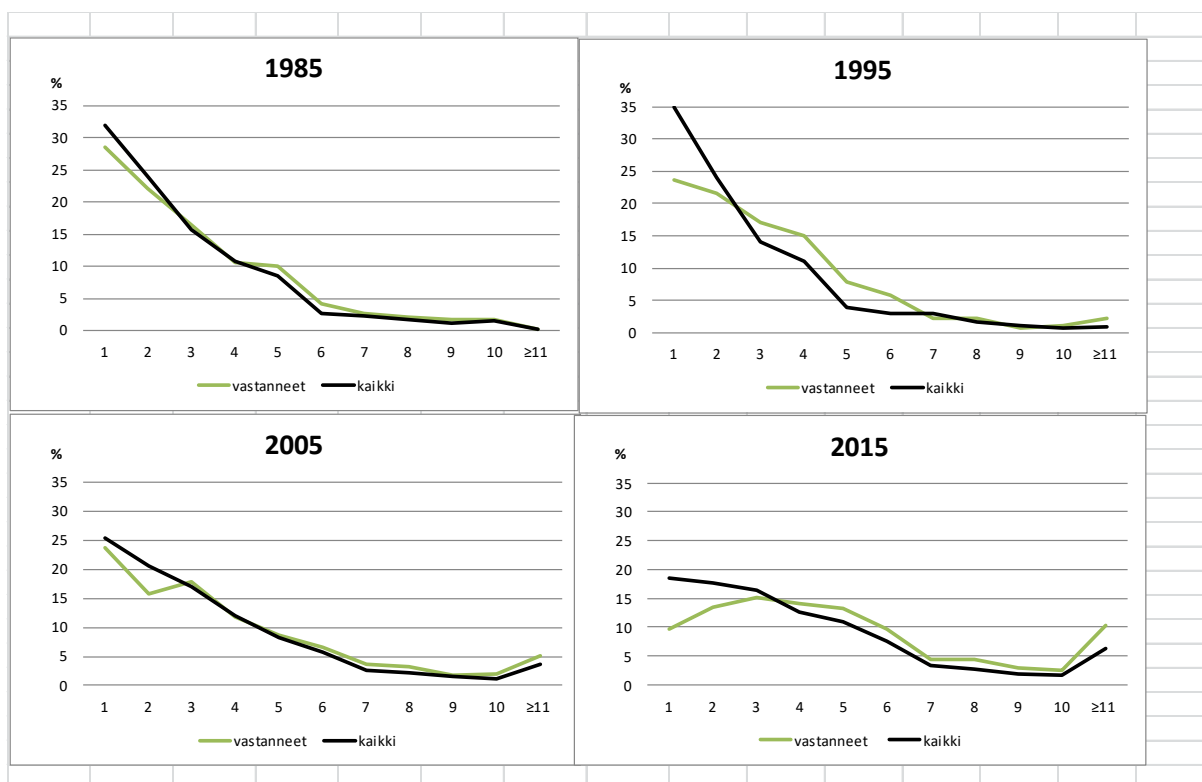
Saalisarvioinnin asteettaiseen tarkentamiseen johdattivat seuraavat tekijät:

- saalistiedustelun palauttivat useimmin kalastajat, joilla oli keskimääräistä pidempi kalastusaika eli todennäköisemmin ilmoitettavaa lohisaalista.
- rantakalastus oli tuloksettomampaa kuin soutukalastus, vaikka soutamalla saatu lohisaalis olisikin puolitettu.
- perheenjäsenen statuksella kalastaneella oli useimmiten vaatimattomampi rooli kuin varsinaisen vene- tai rantaluvan (pääluvan) lunastaneella. Yleiskäytännöstä poiketen, perheenjäsenen lupavuorokausilla kalastivat satunnaisesti myös ne ”pääkalastajat”, miehet, jotka olivat niin sitoutuneet omaan kalastustapahtumaansa, että lähettivät puolisonsa lunastamaan lupapisteestä lisävuorokausia. Näissä tilanteissa perheen aktiiviset pääkalastajat tilastoitiin ”multilupa-kalastajiksi”.

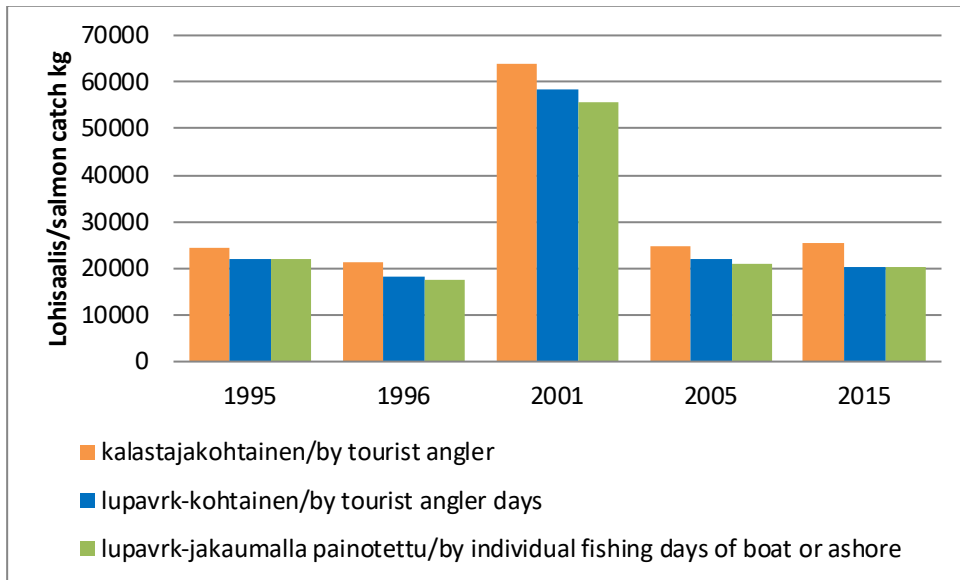
Kuvan 2 mukaan saalistiedustelun palauttaneissa oli aliedustettuina yhden ja kahden kalastusvuorokauden lunastaneet kalastajat. Yli kolme vuorokautta kalastaneet olivat puolestaan yliedustettuina. Saalisarvion mahdolliset vinoumat korjautuivat osittain, kun tiedusteluun vastanneiden saaliit ja kalastusajat suhteutettiin kalastusaikajakaumiin vuodesta 1996 lähtien.

Kalastusvuorokausijakaumiin painotettuina tilastoidut lohisaaliit olivat yleensä 2–7 % pienempiä kuin kalastusaikaan painottamattomat saalisarviot. Ali- ja yliedustuksen vaikutus lohisaalisarvioon vaihteli vuosittain. Vuonna 2015 saalisarviointi olisi voitu tehdä kalastusaikaa painottamatta (kuva 3).

Saalisarvioinneissa ei huomioitu eri vuosina tiukentunutta vuorokausikohtaista aikasääätelyä, jolloin mm. kalastajien soutuaikaa rajoitettiin. Kalastusvuorokaudet pidettiin aina 24 tunnin yksikköinä.

Kuva 2. Teno-Inarijoen saalistiedusteluun vastanneiden ja kaikkien kalastusmatkailijoiden kalastusajat (1–10 vrk) % vuosina 1985, 1995, 2005 ja 2015. *The persentage (%) of fishing time (1-10 days) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers reporting salmon catches and total tourist anglers in years 1985, 1995, 2005 and 2015.*

Kuva 3. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden eri tavoilla arvioidut lohisaaliit (kg) vuosina 1995, 1996, 2001, 2005 ja 2015. *Salmon catches (kg) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers by different estimating methods in years 1995, 1996, 2001, 2005, 2015.*

3.3. Saalistilastojen luotettavuus

Tenojoen lohisaalistilastot perustuivat yksittäisten kalastajien heti kalastuksensa päätyttyä tai myöhemmin syksyllä antamiin tietoihin. Saalistilastoinnissa luotettiin kalastajien vilpittömyyteen ilmoittaa omat lohet tai kimppasaaliit joko ensimmäisellä kyselykierroksella, uusintakierroksella tai viimeistään puhelimitse tehdyissä haastatteluissa. Saaliin arviointiperusteita tarkistettiin lupatyypin uudistuksessa.

Saalistietojen oikeellisuutta ei tarkistettu muista lähteistä, vaikka yrittäjien kesäkahviloissa ja luvanmyyntipisteissä oli ruutuvihkoja, joihin kalastajat kirjasivat päivittäisiä saalislohiaan. Julkiset lohet saattoivat houkutella kalastuspaikkoja vaihtavia rantakalastajia pysähtymään läheisille heittopaikoille tai vähintään selaamaan vihkosesta onnekkaiden kalastajien nimiä ja istumaan pullakahville. Yksittäisten päiväkirjojen saalislohistä saattoi aavistella lohikesän luonnetta eli oliko isojen lohien vain pienempien tittien vuosi. Tutkimuksellisesti yksittäisillä saalislohitiedoilla olisi ollut sama merkitys kuin internetin erilaisilla Tenonlohi-palstoilla tai FB-sivuilla, joilla näkyvyyttä sai vain isoimmat lohet.

Utsjoella vuosittain järjestetyn lohensoutukisan (Lohirieha) saalislohet ilmensivät hyvin ko. lohivuoden luonnetta. Vuoden 2005 lohikisan palkituilla soutajilla oli saaliina vain pikkulohia, mikä todentui myös saalistilastoinnissa ”tittivuotena” (kuva 4).

Kuva 4. Utsjoen Lohiriehan palkitut lohensoutajat vuonna 2005 tittisaaliineen. Kuva: Eero Niemelä.

3.3.1. Nuorison kalastus viikkoluvilla – addjien, pappojen kanssa?

Nuorille, alle 18-vuotiaille kalastajille myytiin erityistä edullista viikkolupaa vuodesta 2009 lähtien. Nuorisoluvilla kalastaneiden lohisaalis arvioitiin poikkeuksellisesti henkilökohtaisesti, koska lupa oikeutti 6 vuorokauden kalastukseen. Seurantavuosien aikana noin 13 % nuorista kalastajista oli lunastanut myös toisen viikkoluvan. Joidenkin nuorten sukunimet antoivat olettaa, että he olivat Tenojokivarren paikallisasukkaiden lapsenlapsia, mikä selitti useamman viikkoluvan lunastuksen.

Nuorille lähetettiin omat kalastustiedustelut, joihin noin 40 % vastasi. Uusintatiedusteluja ei tehty. Vuosina 2009–2016 nuorten kalastajien lohisaalis oli keskimäärin 790 kiloa lohta (570–1 340 kiloa). Viikkokohtainen yksikkösaalis oli keskimäärin 0,8 kiloa lohta/nuori, mikä oli hieman suurempi kuin Teno-Inarijoen varttuneen rantakalastajan keskimääräinen päiväsaalis (0,6 kiloa).

Nuorille tilastoitu lohisaalismäärä oli mahdollisesti yliarvioitu seuraavista syistä:

- nuoret olivat kalastaneet usein paikallisten “addjien” (ukkien), muiden sukulaisten tai omien isiensä kanssa soutamalla, jolloin oli hyvä mahdollisuus soutusaaliiseen
- joillekin nuorille oli ostettu paikallinen nuorimies soutamaan
- osa nuorista kalastajista, lapsista oli vielä lukutaidottomia, joten heille ei lähetetty kyselyjä. Saalisarvioinnissa ei huomioitu kuitenkaan kalastaneiden lasten ikää.

3.3.2. Katohaastattelut – olivatko vastaamattomat saaliittomia?

Vuosien 2003 ja 2004 puhelinhaastatteluilla haluttiin selvittää ensisijaisesti postitiedusteluihin vastaamattomien kalastajien alueellista kalastusrasitetta, lohisaaliita tai mahdollista saaliittomuutta ja lisätietojen vaikutusta aiempaan saalisarvioon.

Vuonna 2003 puhelimitse tavoiteltiin noin 330 kalastajaa ja heistä tavoitettiin 220 kalastajaa. Kalastusmatkailijoiden vastausaktiivisuus oli puhelinhaastattelun jälkeen noin 70 % (taulukko 2). Puhelinkontaktit tehtiin koeluontoisesti päiväsaikaan, mutta pääsääntöisesti haastattelut keskitettiin iltaan. Päivällä tavoitettiin lähinnä eläkkeellä olevia, iltapäivällä nuoria ja illalla työikäisiä kalastajia.

Puhelinkontakteihin suhtauduttiin yleensä myönteisesti, vain muutama henkilö kieltäytyi antamasta saalistietoja. Nämä henkilöt olivat kalastaneet useita vuorokausia (5–14) ja vastaamattomuuden syy oli *”jos kaikki kalat kertoisin, niin kalastusta rajoitettaisiin”*. Eräs heistä pelkäsi lisäksi rantaluvan hinnannousua (suhteessa hyvään saaliiseen?).

Katohaastattelu vahvisti yleisiä olettamuksia ja toi uusia näkökulmia mm. seuraavasti:

- ensikertalainen ei tiennyt kalastamaansa aluetta, koska maastomerkintöjä osakaskuntien rajoista ei ollut tai niitä ei havaittu rantapusikoista
- kalastaja, joka oli yritysasiakkaana, vieraana tai perheen pääasiallisen kalastajan seurana (puoliso, lapset, nuoret) ei tiennyt kalastusalueuttaan
- kalastusalueiden saamenkieleiset nimet, niiden arkikieliset suomennot tai kalastajien omat muunnokset Tenojokivarren nimistöstä eivät ilmaiseet kalastusalueutta yhtä hyvin kuin esim. käytetty majoituskohde

Yksi haastatelluista kalastajista piti johdattaa *”tuntemattomalle”* kalastusalueelleen ensin nelostietä Tenojoen sillalle (Karigasniemi vai Utsjoen kirkonkylä), siltamaisemasta jokivarren rantakalastusalueelle (Alaköngäs vai Yläköngäs). Kalastusalue löytyi lopulta ulkopaikkakuntalaisen yrityksen lomiasunnossa majoittumisen perusteella.

Vuoden 2005 tammikuussa tehtiin edellisvuoden tavoin puhelinhaastatteluja saalistiedusteluihin vastaamattomille kalastajille. Soittokontakteja tehtiin 324 henkilölle, kullekin 1-3 yhteydenottoa ja vastauksia saatiin 258 kalastajalta. Puhelinkontakteilla saatiin lisätietoa saaliista, saalisarvioinnin mahdolliseen vinoumaan vaikuttavista tekijöistä sekä vastaamattomuuden syistä.

Kalastusmatkailijat antoivat vastaamattomuuteensa seuraavia kommentteja: *”on jäänyt vastaamatta, postittamatta, unohtunut”* (88 %), *”muut kiireet”* (3 %), *”en kehdannut, en saanut kalaa”* (3 %). Kalastajista 6 % ei pitänyt kyselyä tärkeänä tai saalistilastoja luotettavana viitaten siihen, että *”tulee liikaa kaikenlaisia kyselyjä”* tai että kysely oli *”monimutkainen”*. Yksi kalastaja ilmoitti vastaamattomuutensa syyksi ikävän menetyksen: *”kalliit uistimet jäi pohjaan”* eli lohireissusta jäi niin huonot tuntemukset, että syksyn saalistiedustelutkin vielä avasivat haavoja.

Puhelinhaastattelussa haluttiin selvittää erityisesti yhden kalastusvuorokauden kestoista kalastusta. Lohenkalastukseen intohimoisesti suhtautuneet kalastajat ilmoittivat, että *”Tenon kalattomuus”* oli syynä pikakäyntiin, joten lohia lähdettiin hakemaan Norjasta, Finnmarkin muista joista. Monet ensikertalaiset ilmoittivat tehneensä Tenon testausmatkan (*”elämyskokemus”*) tai nopea kalareissu oli sponsoroitu kiireiselle yritysasiakkaalle. Osa yhden kalastusvuorokauden kalastajista oli ohikulkumatkajia, perheen kanssa lomailevia, jolloin kalastukseen tutustuttiin *”nuorten ehdoilla”*. Haastateltavista yllättävin oli henkilö, jolle lohenkalastus jäi vain hetkelliseksi aluetuntumaksi, kun *”pohjoiseen lähdettiin ensisijaisesti testaamaan poikien uutta autoa”*. Kalastuslupien kalleus, loman loppuminen tai rauhoitusajan alkaminen ilmoitettiin myös syiksi lyhyeen kalastusaikaan.

Puhelimella tehtyjen haastattelujen tulokset vahvistivat osaltaan silloista saalisarviointitapaa, jossa huomioitiin kalastusvuorokausityyppi ja kalastusaikajakauma. Useita kalastusvuorokausia kalastaneet vastasivat kattavasti jopa ylikattavasti saalistiedusteluihin. Yhden kalastusvuorokauden kalastaneet vastasivat tiedusteluun muita passiivisemmin, koska heidän mielestään saaliittomuuden ilmoittamisella ei ollut merkitystä. Kun vuonna 2004 kalastusmatkailijoiden saalis arvioitiin katohaastattelu huomioiden, se oli 5,9 % pienempi kuin kahden kyselykierroksen jälkeen.

3.3.3. Oma lohi vai kimppasaaliin puolikas?

Tenolaisen tapakulttuurin ja vanhan käytännön mukaan soutamalla saatu lohi ei ole yksiselitteisesti vavoissa olevan kalastajan saalista. Jo souu itsessään vaatii kalastajalta kuntoa, fysiikkaa vaikkakaan yläjuoksun souutusvantoihin ei enää ole tarvinnut sauvoa. Viehevalintoihin voi osallistua kaikki veneessä istuvat tietäjät, mutta hyvällä lohensoutajalla on huomattava tieto kalaväylistä ja ottipaikoista eri vedenkorkeuksilla. Saalislohen väsyttämisestä on ensisijaisesti vastuussa vavoissa oleva kalastaja, mutta saalislohen koukkaamiseen tai haavin käyttöön tarvitaan mahdollisesti souutajan lisäkäsia.

Soutusaalista arvioitaessa pyrittiin erityisesti huomioimaan kalastusmatkailijoiden ”oma kimppasaalis” sekä ”soutupalvelun yhteissaalis”. Eniten saalisarviointia epäiltiin siitä, että kalakaverien ilmoittamat samat souutuloheet kaksinkertaistivat saalistilastoja. Näin ei kuitenkaan ollut, koska arvioinnissa käytettiin vain kalastajan ”omaa osuutta” eli vaikka 10-kiloinen luossa olisi tullut molempien kaverusten kimppasaaliina ilmoitetuksi, kummaltakin tilastoitiin vain 5 kiloa lohta. Samaa puolittamisen käytäntöä sovellettiin, jos souutajana oli paikallinen kalastaja. Myös saalislohien kokorakenteen arvioinnissa on huomioitu jaetut lohikylät.

Jaettu souutuloheisaalis kysyttiin jo ensimmäisinä tiedusteluvuosina. Saalisjaon eri muotoja tarkennettiin myöhemmin, koska paikalliset käytännöt muuttuivat ja osa souutupalveluista selkeytyi yrittäjyydeksi. Mahdollinen lohi myytiin etukäteen palvelun ostajalle, kalastusmatkailijalle, jolloin saalis kokonaisuudessaan oli kalastusmatkailijan ”itse kalastettu, mutta ennakoon ostettu tuorelohen puolikas”. Erityistilannetta, että lohisaalis oli jaettu paikallisen souutajan kanssa, ei pystytty peilaamaan paikkakuntalaisten saalistilastoinnissa, jossa se olisi näkynyt ”myytyinä puolijalosteina, lohenuolika” tai ”myytyinä kokojalosteina, koko lohena”.

Yksin souutavan kalastajan ja rantakalastajan ilmoittamaan saaliiseen ei liittynyt epäselvyyttä, loheet olivat kalastajien omia, vaikka viimeiseen koukkaamisvaiheeseen olisikin saatu tilapäisapua. Tilastollisesti selkeään tilanteeseen tuli poikkeamaa vasta, jos saalislohi vapautettiin tarkoituksellisesti. Tenojokivarren perinteinen lohenukalastus ei tuntenut pyydystä ja päästä -kulttuuria, mikä pikkuhiljaa yleistyi rantojen perhokalastajien keskuudessa.

Se, mitä puolalaiset perhokalastajat tekivät suurelle kalamolleen, joka saatiin Norjan rannalta, Yläkönkäältä, jäi norjalaisten selvitettäväksi (kuva 5). Saatiinko lohi saalistilastoihin ja kuljetettua kotimaahan syötäväksi todisteeksi Tenon ensikertalaisen taidosta tai tuurista? Yhdessä Tenon lohitarinassa kerrotaan paikallisen souutuyrittäjän kokemasta suuresta yllätyksestä, kun ulkomaalainen souutettava päästi tahallisesti väsyttämänsä suurlohen, lohenu, josta paikallisen kalastuskulttuurin mukaan puolikas olisi kuulunut souutajalle.

Suurin osa kotimaisista kalastusmatkailijoista ottaa edelleen saalislohet syötäväkseen ja vain rauhoitetut, alamittaiset lohenupoikaset tai kuteneet loheet eli talvikot vapautetaan. Virallisesti tilastoidut lohisaaliit ovat ”kuollutta painoa”. Viime vuosina vapautetuiksi ilmoitetut loheet kirjattiin, mutta tilastoarviota vapautettujen kokonaismäärästä ei tehty. Yhden kalastajan vapautettu lohi voi olla toisen kalastajan myöhemmin saama syömälohi.

Kuva 5. Puolalaisen perhokalastaja-trion yhteinen lohikokemus jaetaan, mutta saalislohi kirjautuu kokonaisuutena yhdelle heistä. Kuva: Eero Niemelä.

3.3.4. Veteen piirretty rajaviiva – mikä kalastusalue?

Koska Suomessa lupatulo- ja kalastusmaksut palautettiin myös paikallisille osakaskunnille, tilastoinnin velvoitteeseen kuului selvittää Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saama lohisaalis alueellisesti. Erilaiset lupatyypit eivät pääsääntöisesti noudattaneet lohkokuntien rajoja. Luvanmyynnissä kalastuslupaun merkittiin useimmiten myyntipaikan mukainen kalastusalue. Koska lohisaalis ei jakautunut kalastuslupien myyntiaktiivisuuden mukaan, kalastusalue selvitettiin tiedusteluilla.

Tenon rantatörmillä ei ollut maastomerkintöjä, joten useina vuosina tiedustelujen liitteenä oli kartta ja yleisimpien soutu- ja kalastusalueiden nimilista, josta kalastajat saattoivat paikantaa kalastustaan eri lohkokuntiin (liitteet 3, 4 ja 9). Luonnollisin raja, Alaköngän koskialue kuului kokonaisuudessaan Nuorgamin lohkokuntaan. Utsjoen kirkonkylän ja Outakosken lohkokuntien välinen raja oli epäselvempi, koska varsinainen Yläköngäs, köngän alapuolinen soutu- ja kalastusalue (Sumppu) ja Kuusiniemen väylä kuuluivat Outakosken lohkokuntaan. Utsjoen kirkonkylän lohkokunnan alue alkoi läheltä Norjan puolelta laskevaa Borsejokea. Jos kalastaja oli Yläköngän rantakalastaja, saalis paikottui yksiselitteisemmin Outakosken lohkokuntaan.

Kalastusmatkailijan kartalle tekemien, suvantokohtaisten merkintöjen perusteella voitiin tilastoinnissa selvittää, oliko hän soutanut Utsjoen kirkonkylän vai Vetsikon lohkokunnan rajavesillä. Jos tarkentavaa karttamerkintää ei ollut, luotettiin, että kalastaja oli rastittanut valintavaihtoehtoista oikean lohkokunnan.

Erityisen haasteellinen kalastusalue oli Inarijoki, jossa tutkimusvuosina oli 2–3 erillistä aluetta: alajuoksulla Outakosken lohkokunnan vesialue ja yläjuoksulla, Inarin kunnan puolella omat erilliset alu-

eensa. Inarijoen osalta tilannetta selvensivät suosituimpien rantakalastuspaikkojen karttamerkinnot ja/tai mahdollisesti tyyppilupa, joka oikeutti vain Inari-Skietshamjoen yläjuoksulle kalastukseen. Inarijoen yläjuoksun saalisarvioinnin luotettavuutta vähensi kalastajien vastaamattomuus tiedusteluihin.

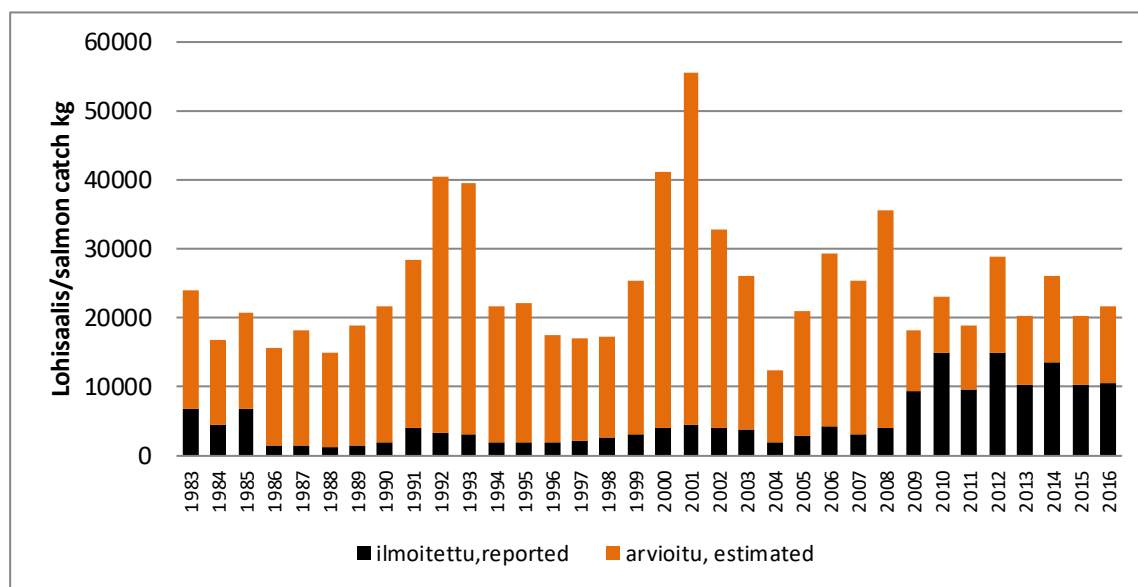
Tenojoen kalastusmatkailijan ollessa ”monimuotokalastaja”, joka osti useita venelupia ja rantalupia vapaavalintaisille kalastuskohteille, kalastusalueiden käyttö ja saaliin alueellinen sijoittaminen ei ollut tarkasti selvitetävissä. Liitteiden (1a ja 1b) saalistaulukoissa useiden ja/tai tuntemattomien alueiden lohisaaliit on jyvitetty eri lohkokuntiin.

3.3.5. Saalisarvioinnista saalisilmoitusvelvollisuuteen

Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaalisarvioinnin erilaisiin hienosäätöihin ei olisi ollut tarvetta, jos olisi ollut mahdollista pitää tiedusteltava kalastajajoukko ”edustavana”, riittävän suurena, monipuolisena ja etenkin aktiivisesti osallistuvana, vaikka ilmoitettavaa saalista ei olisikaan saatu.

Vuosijaksolla 1983–1985, kun kalastusmatkailijoiden saaliit tiedusteltiin postitse ja otoskoko oli seuraavia vuosia suurempi, ilmoitetun saaliin osuus tilastoidusta oli noin 30 %. Vuosijaksolla 1986–2008 ilmoitettu saalisosuus oli noin 10 %. Vuosina 2009–2016, kun saalistiedot saatiin pääasiassa lupakohdaisista suorapalautteista, puolet saaliista ilmoitettiin ja toinen puoli arvioitiin (kuva 6).

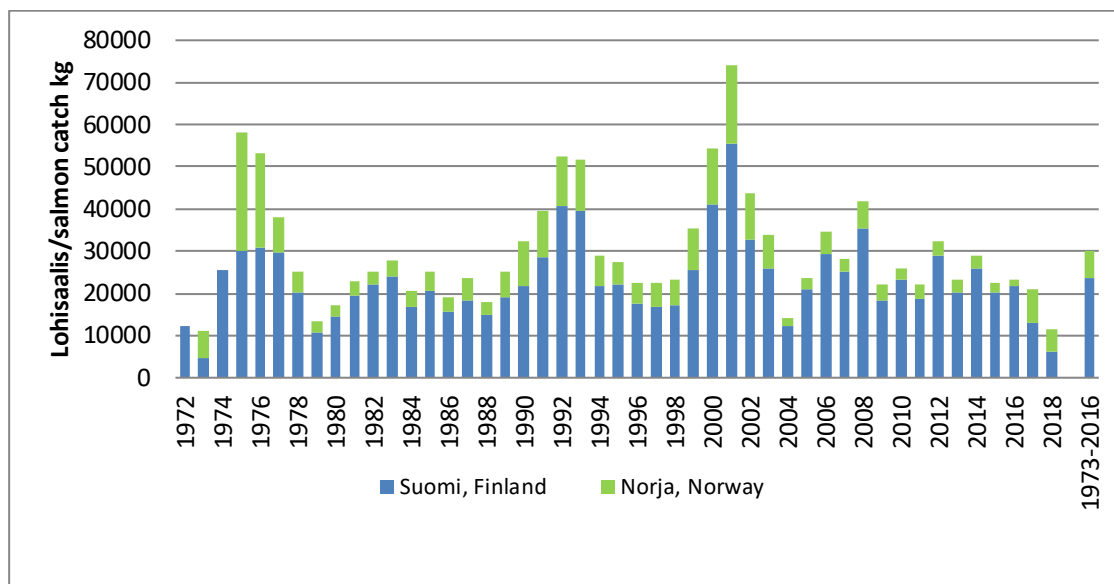
Lohisaaliiden tilastointi nopeutui vähitellen, kun vastuuta annettiin kalastusmatkailijoille itselleen. Saaliin suorailmoitusmenetelmät voivat parhaimmassa tapauksessa pienellä viiveellä kertoa kalastusmatkailijoiden lohisaaliin kokonaisuutena ja saalislohet yksilöinä eri kokoluokissa, jolloin varsinaista saalisarviointia ei enää tarvita.

Kuva 6. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden ilmoittama ja arvioitu lohisaalis (kg) vuosina 1983–2016. *Reported and estimated salmon catches (kg) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 1983–2016.*

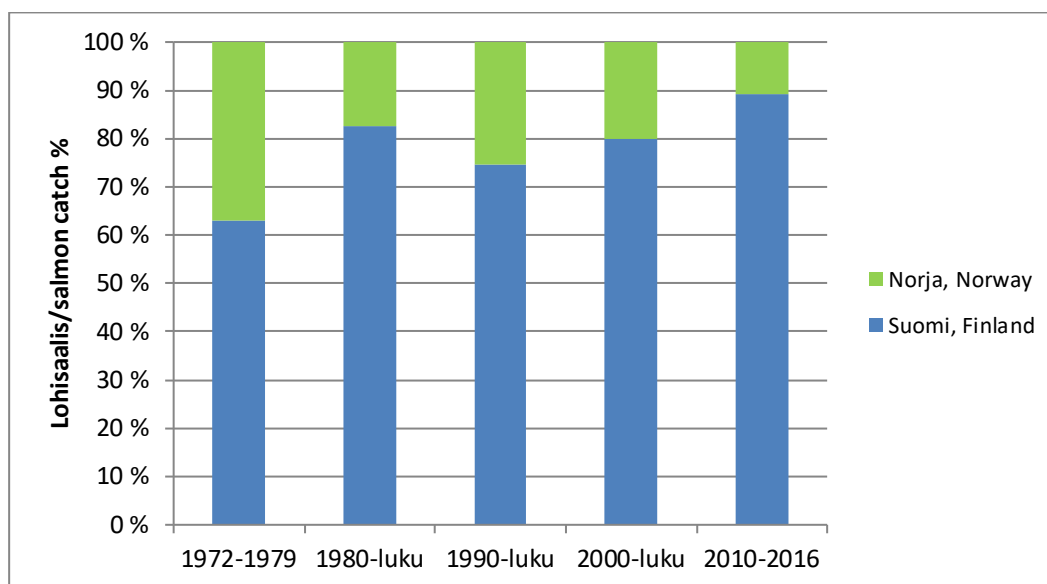
4. Lohisaalis ja saalislohet

Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaaliit olivat hyviä tai erinomaisia (50–70 tonnia) 1970-luvun puolivälissä sekä 1990 ja 2000-lukujen taitteissa. Suomen puolella matkailijoiden pitkän ajanjakson keskisaalis oli 23,5 tonnia ja Norjan puolella 6,7 tonnia (kuva 7). Lohen luonnollinen kannanvaihtelu näkyi huonosti kalastusmatkailijoiden saaliissa 1980-luvun puolivälissä. Kalastusmatkailijoiden erityisen hyvää saalisvuotta ei voitu selkeästi havaita myöskään 2010-luvulla, jolloin koko vesistöalueen lohisaaliit olivat keskimääräistä heikommät.

Kuva 7. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaalis (kg) Suomessa ja Norjassa vuosina 1972–2016. *Salmon catches (kg) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in Finland and Norway in years 1972–2016.*

Kuvan 8 mukaan 1970-luvun loppupuolella Suomen puolella kalastaneet matkailijat saivat noin 60 % Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaaliista, kun vastaava lohisaalisosuus 2010-luvulla oli 90 %. Norjan puoleiseen Tenon matkailijasaaliiseen tilastoitiin myös alajuoksun alue ja Norjan sivujoet.

Kuva 8. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaalis (%) Suomessa ja Norjassa eri ajanjaksoilla. *Salmon catches (%) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in Finland and Norway in ten years periods.*

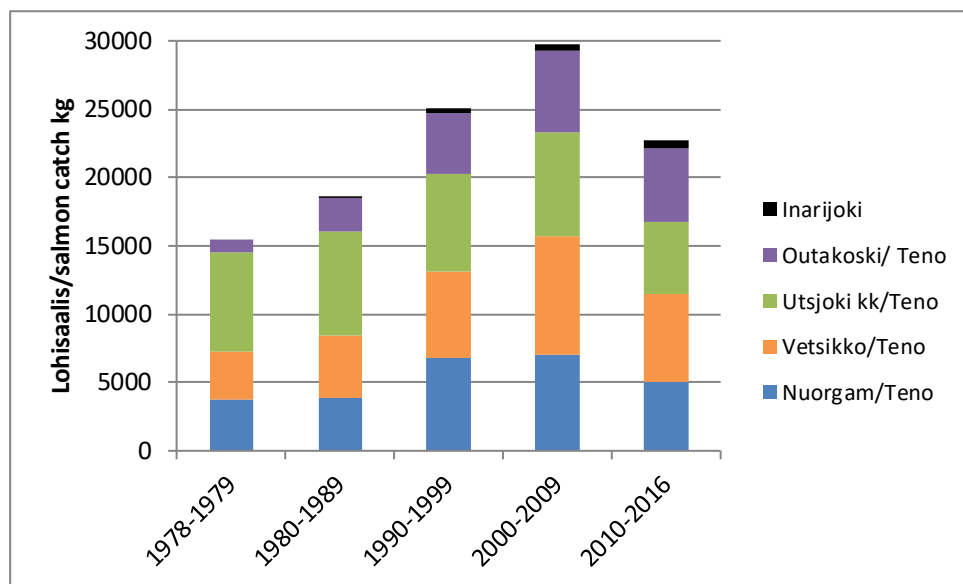
4.1. Lohisaalis eri kalastusalueilta, lohkokunnista

Vuoteen 2017 asti Teno-Inarijoen yhteisen rajajokialueen kalastuksesta kertyneet markat, eurot ja kruunut kerrytettiin yhteiseen ”Lohikassaan”. Vaikka suurin osa lupatuloista tuli Suomen puolelta aktiivisen kalastusmatkailun myötä, Norjaan siirrettiin 50 % lohikassakertymästä. Saalistiedusteluista saatiin vuosittainen tieto kalastusmatkailijoiden lohisaaliin ja kalastusvuorokausien jakautumisesta eri lohkokuntiin, minkä perusteella maa- ja metsätalousministeriössä laskettiin lupatulojen palautus eri omistajatahoille Suomessa. Liitetaulukoissa (1a ja 1b) esitetään kalastusmatkailijoiden lohisaaliit alueittain.

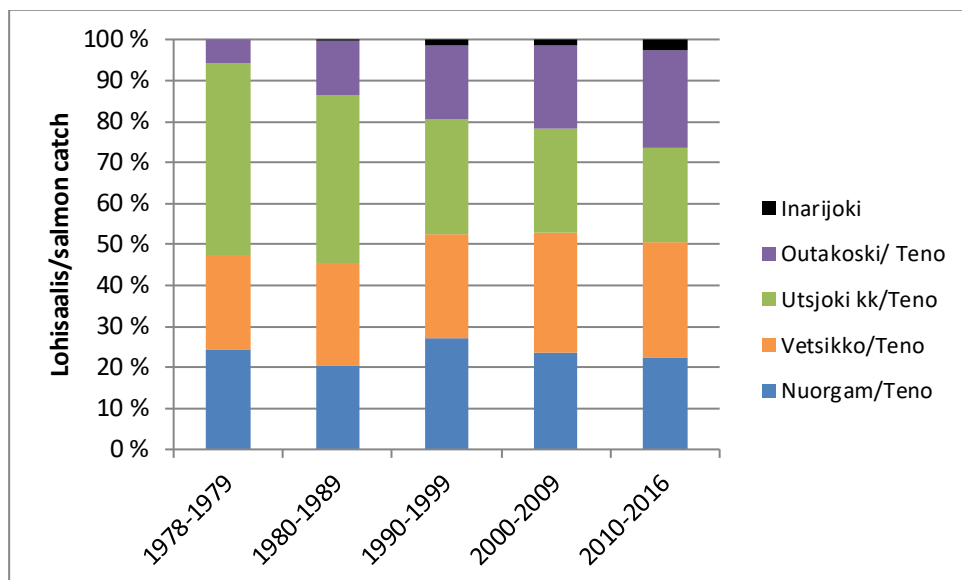
Kalastusmatkailijoiden lohisaaliita on tilastoitu vuodesta 1972 lähtien, mutta alueellista saalista ei ole tarkemmin arvioitu ennen vuotta 1978. Erittäin hyvien lohivuosien (1975–1976) lohisaaliit painottuivat Tenojoen keski- ja alajuoksulle, kalastusalueille, johon oli virinnyt kalastusmatkailuyrittäjyyttä. Parantunut tieverkosto laajensi kalastusmatkailijoiden ulottuvuutta ja etenkin rantakalastuksen liikkuvuutta. Ulkopaikkakuntalaisten vapakalastus keskittyi Utsjoen kirkonkylän soutualueille ja laajeni sieltä yläjuoksulle, Yläkönkäälle ja alajuoksulle, Vetsikon alueelle ja Nuorgamin Alakönkäälle.

Kalastusmatkailijat saivat 2010-luvulla aiempaa tasapuolisemmin lohisaalista eri alueilta, kunkin lohkokunnan alueelta ”vietiin matkalaukuissa” 5–6 tonnia lohta (kuva 9).

1980-luvulla kalastusmatkailijat saivat eniten lohta Utsjoen kirkonkylän alueelta, noin 40 % kalastusmatkailijoiden kokonaissaaliista. Utsjoen osuuden vähentyessä, saalisosuus Outakosken lohkokunnan alueella vastaavasti suurentui ja myös Inarijoki tuli näkyväksi (kuvat 9 ja 10). Kalastuskulttuurien ja lupahinnoittelun muutokset edelsivät vapaamman rantakalastuksen, perhokalastuksen yleistymistä ja saalisosuuden lisääntymistä aiemmin rauhallisilla Outakosken lohkokunnan kalastusalueilla.

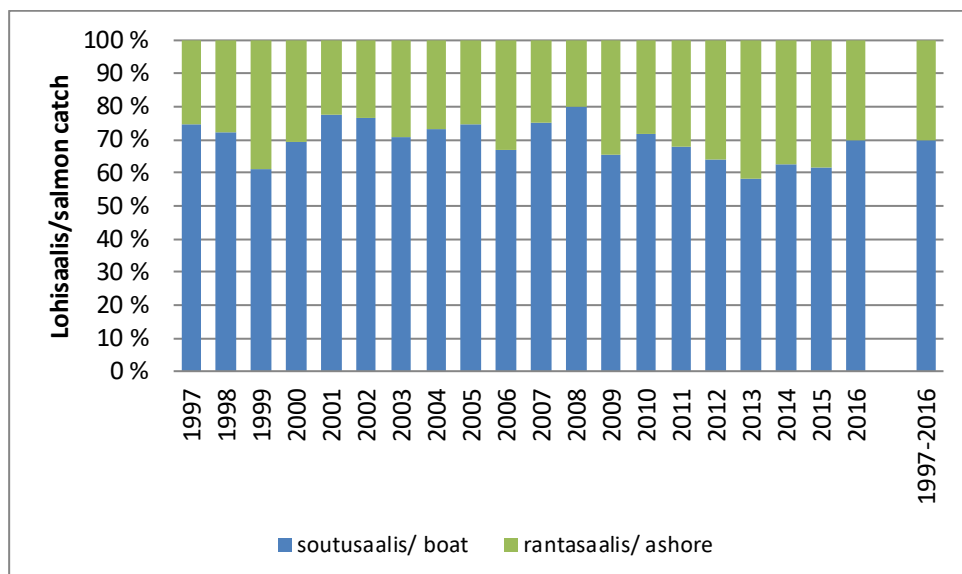
Kuva 9. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaalis (keskimääräinen lohisaalis kg/10 vuoden jaksoissa) lohkokunnittain Suomen puolella eri vuosikymmenillä. *Mean salmon catches (kg) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in different fishing areas in ten years periods.*

Kuva 10. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaalis (%) Suomen puolella lohkokunnittain eri vuosikymmenillä. *Salmon catches (%) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in different fishing areas in ten years periods.*

4.2. Lohenpuolikkaita veneeseen ja kokonaisia rantakivikkoon

Kalastusmatkailijoiden lohisaaliista saatiin keskimäärin 70 % soutamalla (kuva 11). Arvio perustuu niiden kalastajien ilmoittamiin saalistietoihin, jotka kalastivat yksinomaan venekalastus- tai rantakalastusluvilla. Yksiselitteistä vene/ranta -saalisjakaumaa ei voitu tehdä niille ”multilupakalastajille”, jotka olivat kalastaneet useilla erilaisilla tyyppiluvilla. 1980-luvulta ei ole vastaavaa pyyntitapakoh- taista jakaumaa, koska erityyppisiä kalastuslupia myytiin vasta vuodesta 1990 lähtien.

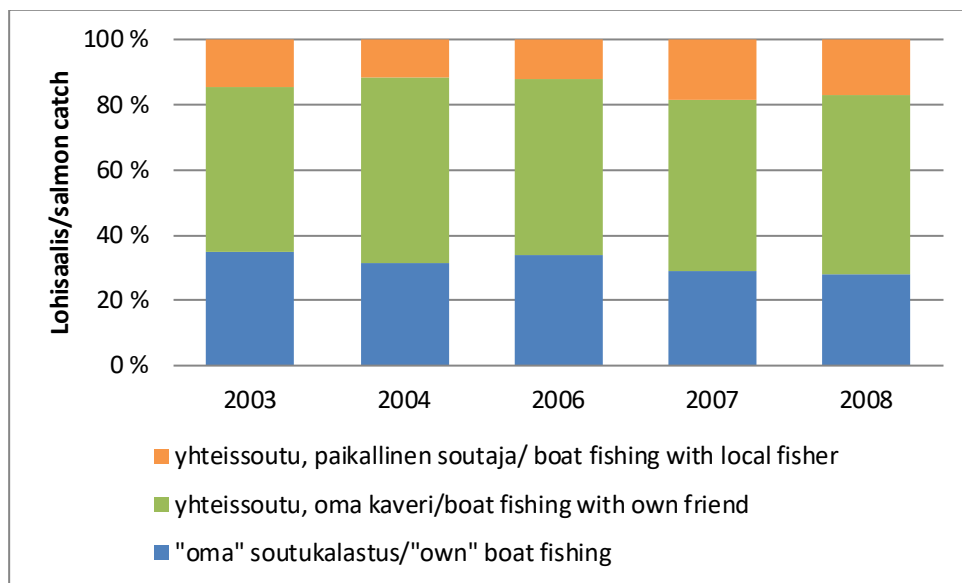

Kuva 11. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaaliit (%) soutamalla ja rannalta Suomen puolella vuosina 1997–2016. *Salmon catches (%) of tourist anglers fishing from boat or ashore in Finnish side of the River Teno-Inarijoki in years 1995–2016.*

Kalastusmatkailijat saivat kolmanneksen soutusaaliistaan omatoimisesti, henkilökohtaisena lohisaaliina. Noin puolet soutamalla saadusta lohisaaliista saatiin omien kalakavereiden tai perheenjäsenten yhteispyynnillä. Vuosina 2003–2008 paikallisen soutupalvelun tai tuttavien myötävaikutuksella saatu

lohisaalisosuus oli 12–18 % veneestä saadusta lohisaaliista (kuva 12). Paikallisen soutajan kanssa saadussa saalisosuudessa ei havaittu oleellista eroa eri vuosien 2003–2008 välillä. Vuosina 2007 ja 2008 oli isoja lohia keskimääräistä enemmän, jolloin paikkakuntalaisten avustamana kalastusmatkailijoiden soutusaaliista saatiin 18 %.

Tenojokivarressa oli useita sellaisia paikallissoutajia, joilta ei varsinaisesti ostettu soutupalvelua, mutta satunnaisesti he kalastivat yhdessä eteläisten sukulaistensa ja tuttavien kanssa. Lohisaalis, joka saatiin paikallistuttavuuksien ja soutupalveluyrittäjyyden puitteissa, oli 6 % kalastusmatkailijoiden vuosittaisesta kokonaissaaliista, jossa huomioitiin myös rannalta saatu lohisaalis.

Kuva 12. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden eri tavoin soutamalla saatu lohisaalis (%) vuosina 2003, 2004, 2006 ja 2007. *Salmon catch (%) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers fishing with different effort from boat in years 2003-2008.*

Vuosina 1981 ja 1982 soutupalvelun tyypillisin ostaja oli joko omassa loma-asunnossa, yhteisomisteisessä "kimppakämpässä" tai jonkun yrityksen omistamassa loma-asunnossa majoittuva kalastaja. Näinä vuosina 8 % kalastusmatkailijoista osti soutupalvelua (Niemelä & Niemelä 1984).

Soutupalvelun myötä kalastusmatkailijalla oli usein säädösten mukainen etuoikeus alkaa illan soutukalastus muita kalastusmatkailijoita aikaisemmin. Jos kalastusmatkailijalla ei ollut lähipiirissään lohensoudun perehdyttäjiä, he turvautuivat paikallissoutajaan, joka totutti Tenon veneeseen, ajoreitteihin ja soutusuvantoihin. Soutupalvelua suositeltiin kirjoittamattoman, soutuun liittyvän tapakulttuurin ymmärtämiseksi sekä turvallisuustekijäksi jokeen. Nuorgamissa, Boratbokcan koskessa kalastusmatkailijan oli käytettävä paikallista soutajaa, koska kalastusalue oli tottumattomalle vaarallinen.

Opastettu soutu saattoi johtaa siihen, että opetettavasta tuli seuraaviksi vuosiksi vakituinen kalakaveri, asiakas. Tai noviisista tuli vuosien mittaan taitava itsellinen lohensoutaja. Soutupalvelu oli yleisimmin paketoitu yritysasiakkaiden satunnaiseen lohestusmatkaan, jossa elämysarvot olivat saalista merkittävämmät. Ensikertalaisten ohella myös Tenon veteraanit saattoivat turvautua vanhan tuttavien tarjoamaan soutupalveluun, etenkin jos kalastusmatkailijan fyysinen terveys ei enää riittänyt omatoimiseen lohensoutuun. Saaliitonkin soutu vanhan paikallisvärtin kanssa koettiin niin merkittäväksi kesätapahtumaksi, että Tenon kalastusmatka toteutettiin.

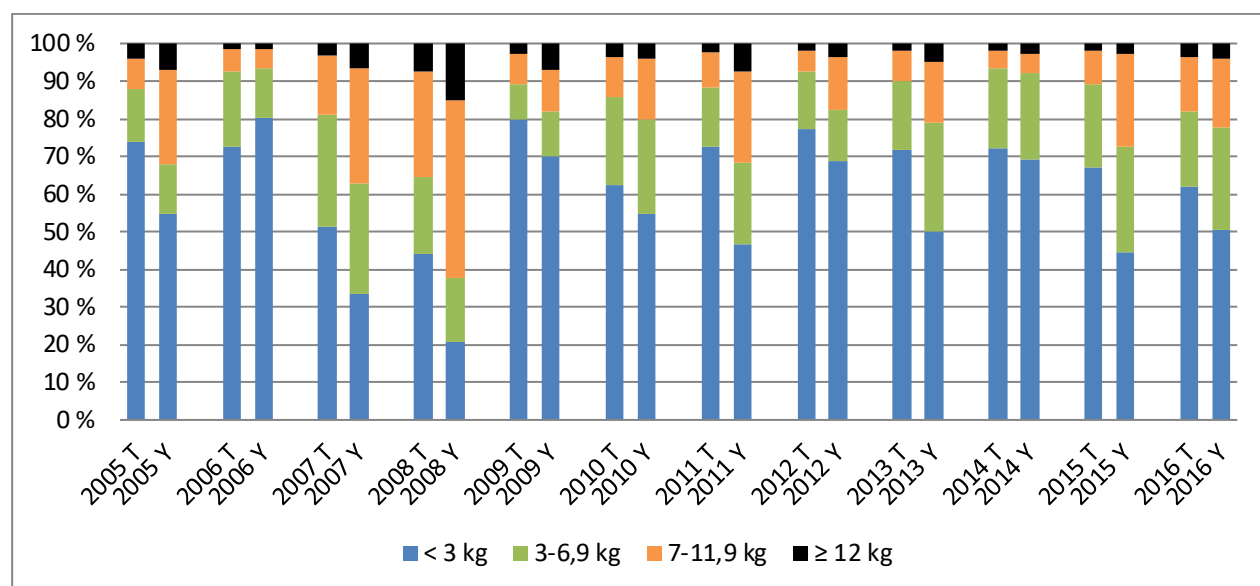
4.3. Saaliiksi enimmillään 12 000 lohityksilöä

Tenolla sanotaan olevan ”tiddivuosi”, jos saalislohisissa on runsaasti 1–3 kilon lohia, jotka ovat viettäneet yhden vuoden syönnösvaelluksellaan meressä. Hyvän tittivuoden jälkeen tulee yleensä hyvä ”luossajuolgi/lohijalka”-vuosi (kahden merivuoden lohiet, painoltaan 3–7 kg) ja sitä seuraavana kesänä ”luossa”-lohivuosi (painoltaan 7–12 kg), jossa kolmen merivuoden lohien osuus on suuri.

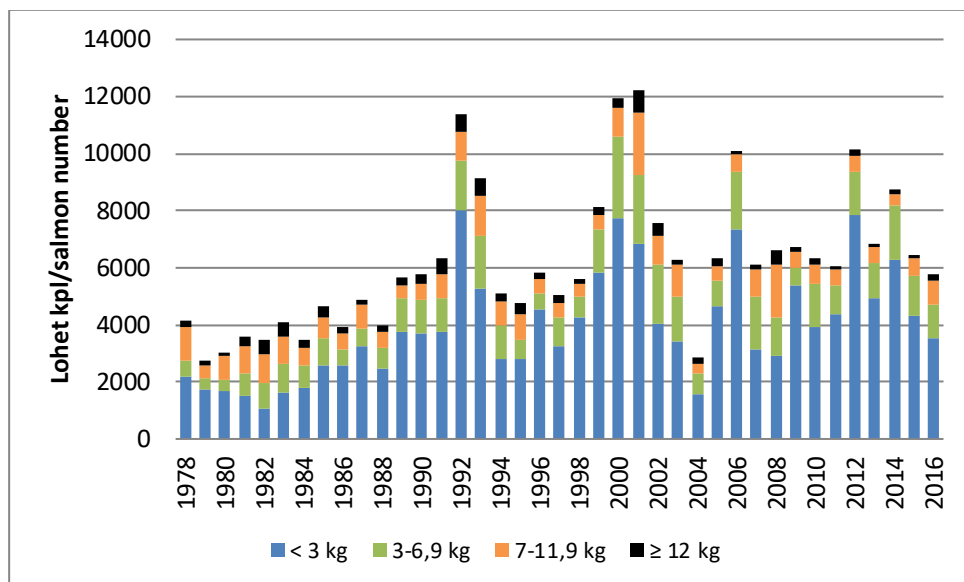
Kalastusmatkailijoiden saalislohien kokoluokkien muutokset peräkkäisinä vuosina voitiin havaita sekä virallisissa saalistilastoissa että paikallisen, soutupalveluja tarjoavan matkailuyrittäjän omista saalisrekistereissä. Muutokset olivat hyvin havaittavissa 3-vuotisjaksoina 2006–2008 ja 2009–2011, mutta myöhemmin kokoluokkamutokset eivät olleet yhtä selviä (kuva 13).

Hyvinä saalisvuosina sekä saaliin kilomäärä että saalislohien yksilömäärä olivat keskimääräistä suurempia. Kymmenen kilon lohisaalis saattoi koostua kuitenkin yhdestä luossa-luokan saaliskalasta tai neljästä Tenojoen pääuoman tiddistä tai kahdeksasta sivujoen tiddistä.

Vuodesta 1978 lähtien arvioitiin kalastusmatkailijoiden saalislohien yksilömääriä. Eniten, 11 000–12 000 saalislohta saatiin vuosina 1992, 2000 ja 2001 (kuva 14). Kalastuskaudella 2004 kalastusmatkailijat saivat poikkeuksellisen vähän, noin 3 000 lohta, mikä oli vastaava määrä kuin vuonna 1979. Arvioidut lohimäärät perustuivat kalastusmatkailijoiden ilmoittamien saalislohien yksilöpainoihin ja lohisaaliiseen.

Kuva 13. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saalislohet (%) painoluokittain vuosina 2005–2016. T= virallinen tilasto, Y= matkailuyrittäjän (Tenon lohittuvat) saalisrekisteri. *The distribution (%) of salmon in different size classes of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 2005–2016. T=official catch statistics, Y= local tourist company.*

Kuva 14. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saalislohet (kpl) painoluokittain v. 1978–2016. *The estimated number of salmon in different size classes of the River Teno-Inarjoki tourist anglers in years 1978-2016*

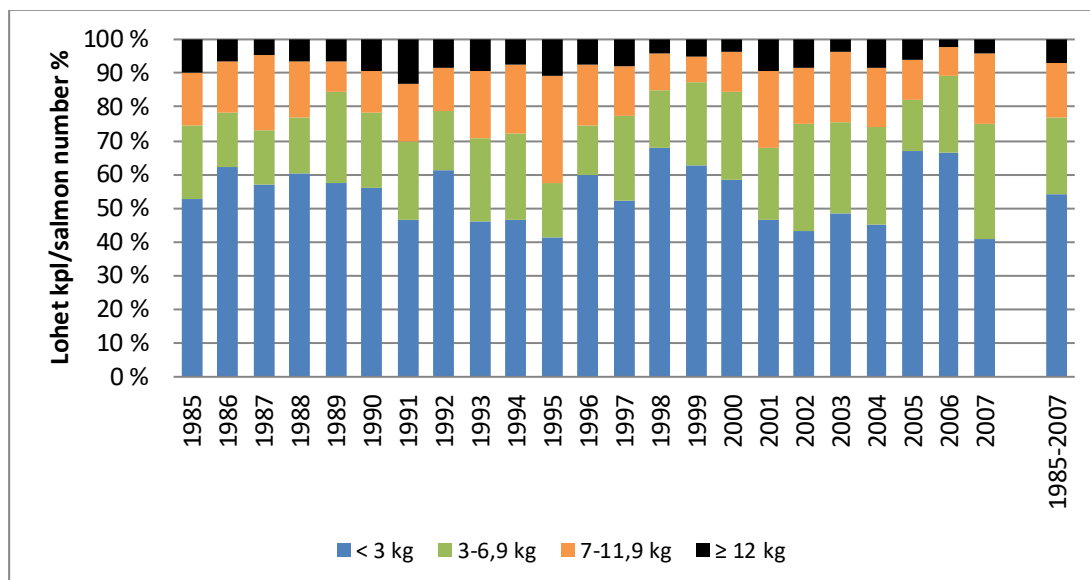
Kalastusmatkailijoiden suurimmat lohiyksilöt painoivat yli 20 kiloa. Saalistiedusteluissa ilmoitettiin myös muutamia yli 25 kilon jättilohia. Lohiksi luokiteltujen, kolmen merivuoden saaliskalojen osuus oli seuranta-ajan alkuvuosina 30 % ja vähentyi 2000-luvulla 15 %:iin. Kalastuskaudella 2008 kalastusmatkailijat saivat kuitenkin poikkeuksellisen paljon (35 %) isoja lohia (kuva 14).

Saalislohien kokoluokkamutokset aiheutuvat yleisemmistä lohikantojen meri-ikärakenteen muutoksista, mutta myös kalastusmatkailijoiden kalastuskulttuurien muutokset lohensoudusta rantakalastukseen vaikuttivat saalislohien kokoluokkajakaumiin.

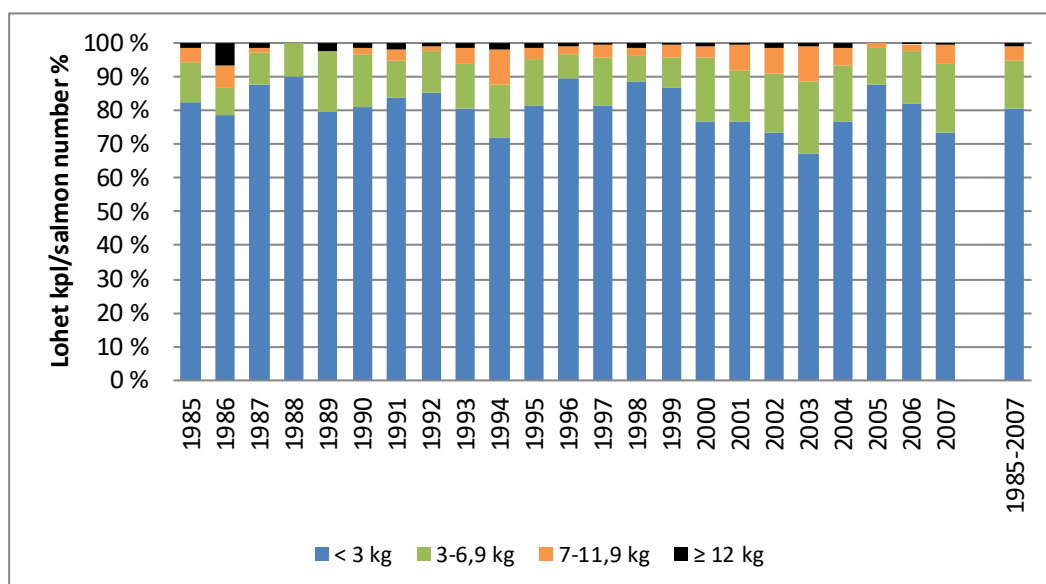
4.4. Soutulohi suurempi kuin rantalohi?

Tenojoen soutukalastuksen houkuttelevuutta lisää tieto, että soutamalla saadaan suurempia saalislohia kuin rannalta kalastamalla. Soutulohissa oli suuria, yli 7 kilon yksilöitä 23 % ja rannalta saaduissa lohissa 4 % (kuvat 15 ja 16).

Kalastusmatkailijoiden suurlohet olivat mieluista ilmoitettavaa saalistiedusteluissa, oli ne saatu oma-toimisesti tai yhdessä kalakaverin kanssa. Isoimpien lohien ilmoittamiseen liittyi huhujen varmistamiseksi myös julkisuus, koska usein kalastajat saalislohineen osallistuivat lajikohtaisiin ”vuoden suurin kala” -kilpailuihin. Suurlohet innoittivat kalastusmatkailijoita saapumaan Tenolle vuodesta toiseen ennätyslohen yritykseen ja onnistuessaan tuomaan jättilohensa myös tutkimusasemalle viralliseen punnitukseen.

Kuva 15. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden soutamalla saadut saalislohet (%) kokoluokittain vuosina 1985–2007. *The number of salmon in different size classes (%) in boat fishery of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 1985–2007.*

Kuva 16. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden rannalta saadut saalislohet (%) kokoluokittain vuosina 1985–2007. *The number of salmon in different size classes (%) in ashore fishery of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 1985–2007.*

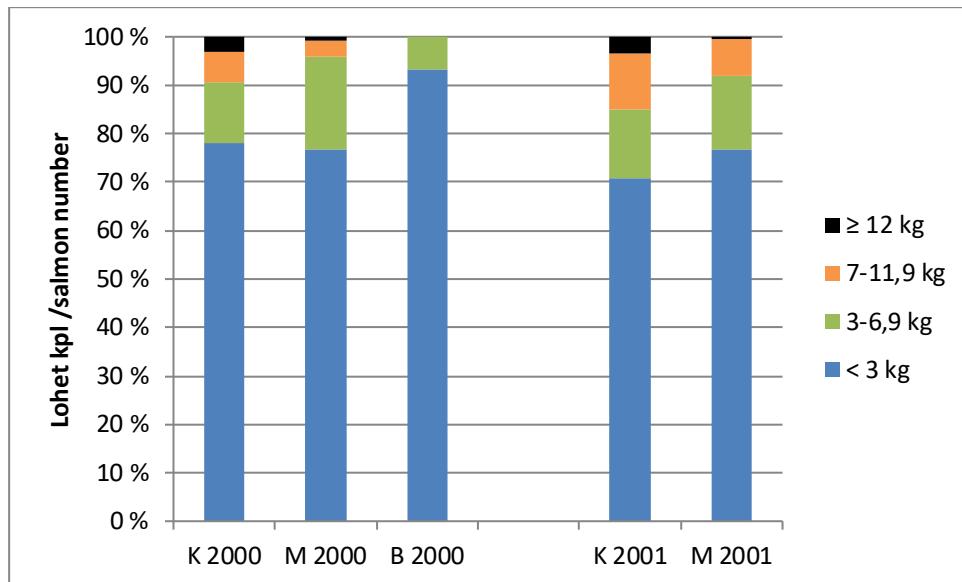
Vuosina 2000 ja 2001 tiedusteltiin erikseen Ylä- ja Alaköncään, Boratbokcan sekä muiden yleisrantojen lohisaalis. Köngäsalueilla sai käyttää vieheenä perhoa ja uistinta, muilla rannoilla sai vain perhokastaa. Molemmilla köngäsalueilla saalislohet olivat kokoluokiltaan samanlaisia vuonna 2000. Vuonna 2001 Yläköncään saalisloheissa oli hieman enemmän isoimpia lohia. Tenojoen Suomen puoleisella alajuoksulla, Alaköncäällä kalastusmatkailijat kalastivat yleensä heti kalastuskauden alussa, jolloin oli hyvä mahdollisuus tavoittaa varhain jokeen nousevia isoja lohia (raportin kansikuva).

Alkukesästä könkäissä, Tenojoen vuolaissa nielukohdissa lohien nousuväylät ovat rantojen lähellä ja lohkarekivien akanvirroissa, mistä isoimmat lohet olivat täsmäkalastettavissa. Könkäiden saalislohistä 9 % oli yli 7 kilon isomuksia vuonna 2000 ja 15 % vuonna 2001. Vastaavasti muilla ranta-alueilla isoimpien lohien osuudet olivat 4 % ja 8 %.

Boratbokcan alueelta, Alaköngään alapuoliselta hiekkasärkältä, jossa sallittiin vain perhokalastus, tavoitettiin pääasiassa (90 %) alle kolmen kilon pikkulohia. Vaikka rohkeimmat perhokalastajat kalastivat hyvinkin etäällä varsinaisesta särkältä, saaliiksi ei saatu lainkaan yli 7 kilon lohia (kuva 17).

Vuonna 2000 muilla ranta-alueilla kalastusmatkailijan saalislohien kokonaismäärä oli noin 4-kertainen verrattuna könkäiltä saatuihin lohiin.

Boratbokcan alueella saalislohi oli lähes varma niille kalastajille, jotka olivat onnistuneet ko. alueelle saamaan kiintiöidyn lupavuorokauden.

Kuva 17. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saalislohet (%) kokoluokittain eri rantakalastusalueilta vuosina 2000 ja 2001. *The number of salmon in different size classes (%) in ashore fishery of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 2000 and 2001.* (K=Alaköngäs + Yläköngäs, B=Boratbokca, M=muut ranta-alueet, *other ashore areas*).

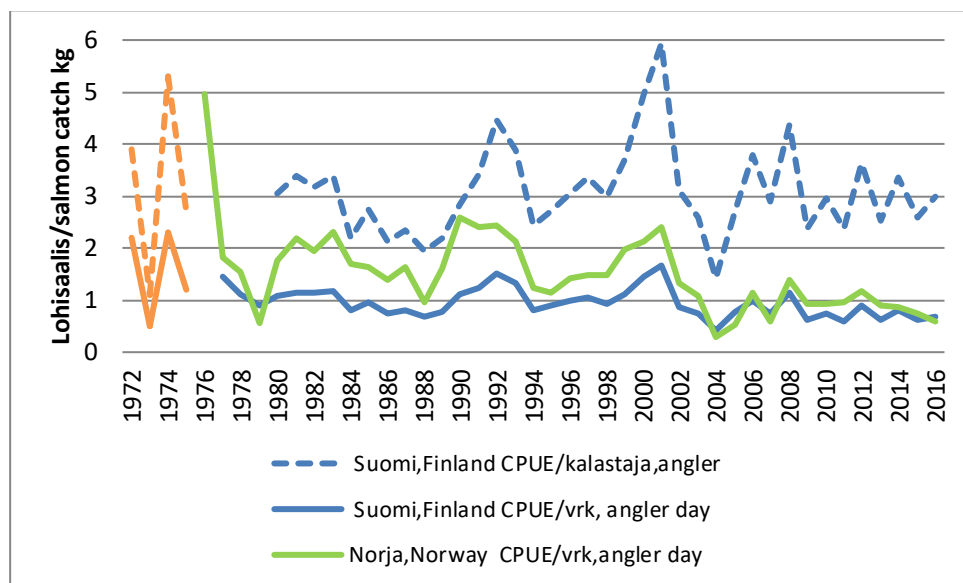
5. Kalastusmatkailijan yksikkösaaliit (CPUE)

Kalastustehoa, yksikkösaalista voidaan arvioida joko saalismääränä siihen kulutetun kalastusajan suhteen (lohisaalis kg/kalastusvuorokausi) tai kalastajien määrän suhteen (lohisaalis kg/kalastaja). Vuosien 1972–1977 yksikkösaaliit ovat julkaisusta Toivonen & Heikinheimo-Schmid (1979).

Vuosina 1980–2016 kalastusmatkailijat saivat keskimäärin 0,9 kiloa lohta kalastusvuorokaudessa Suomessa ja vastaavasti 1,4 kiloa lohta Norjassa. Norjan puoleisiksi kalastusalueiksi luokiteltiin Teno–Inarijoen rajajokialueen lisäksi Tenon alajuoksu jokisuulta Pulmankiin ja ne Norjan puoleiset sivujoet, joihin myytiin vapalupia ulkopaikkakuntalaisille.

Yksikkösaaliiden vuotuinen vaihtelu näkyi Suomessa ja Norjassa samanlaisina, joidenkin vuosien yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta (kuva 18). Suomessa kalastusmatkailijat saivat suurimmat yksikkösaaliit 1,5 kiloa lohta/vrk (v. 1992) ja 1,7 kiloa lohta/vrk (v. 2001). Vastaavien vuosien lisäksi Norjan puolella tilastoitiin 2,4–2,6 kiloa lohta/vrk myös vuosina 1990 ja 1991. Vertailussa ei ole huomioitu sitä, että Norjassa lohienkalastus on enimmäkseen rantakalastusta, kun taas Suomessa noin 55 % kalastusvuorokausista kohdistui soutukalastukseen.

Vuoden 2003 jälkeen Suomen ja Norjan kalastusmatkailijoiden yksikkösaaliiden keskinäinen ero pienentyi, mitä selittänee saalistilastoinnin kokonaisuudistus ja pyydystä ja päästä –käytännön yleistyminen Norjassa. Vuosina 2004–2016 kalastusmatkailijat saivat Suomessa keskimäärin 0,7 kiloa lohta vuorokaudessa ja vastaavasti Norjassa 0,9 kiloa.

Kuva 18. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden yksikkösaaliit (CPUE=lohi kg/kalastaja ja lohi kg/vrk) Suomessa sekä Norjassa vuosina 1972–2016. *Catch per unit effort (CPUE) of tourist anglers and angling days in Finnish and Norwegian side of the River Teno-Inarijoki in years 1972–2016. Years 1972–1975 (Toivonen & Heikinheimo-Schmid 1979).*

Suomen puolella kalastajakohtainen keskisaalis oli lähes 6 lohikiloa vuonna 2001, jolloin kalastajiksi luokiteltiin vain aikuiskalastajat. Yli neljän kilon kalastajakohtaisia saaliita saatiin myös vuosina 1992, 2000 ja 2008 (kuva 18). Vuonna 1974 kalastajakohtainen keskisaalis oli 5,4 lohikiloa (Toivonen & Heikinheimo-Schmid 1979).

Norjan puolella ei ole arvioitu kalastusmatkailijakohtaista pyyntitehoa.

5.1. Soutamalla tehokkaammin kuin rannalta kalastamalla

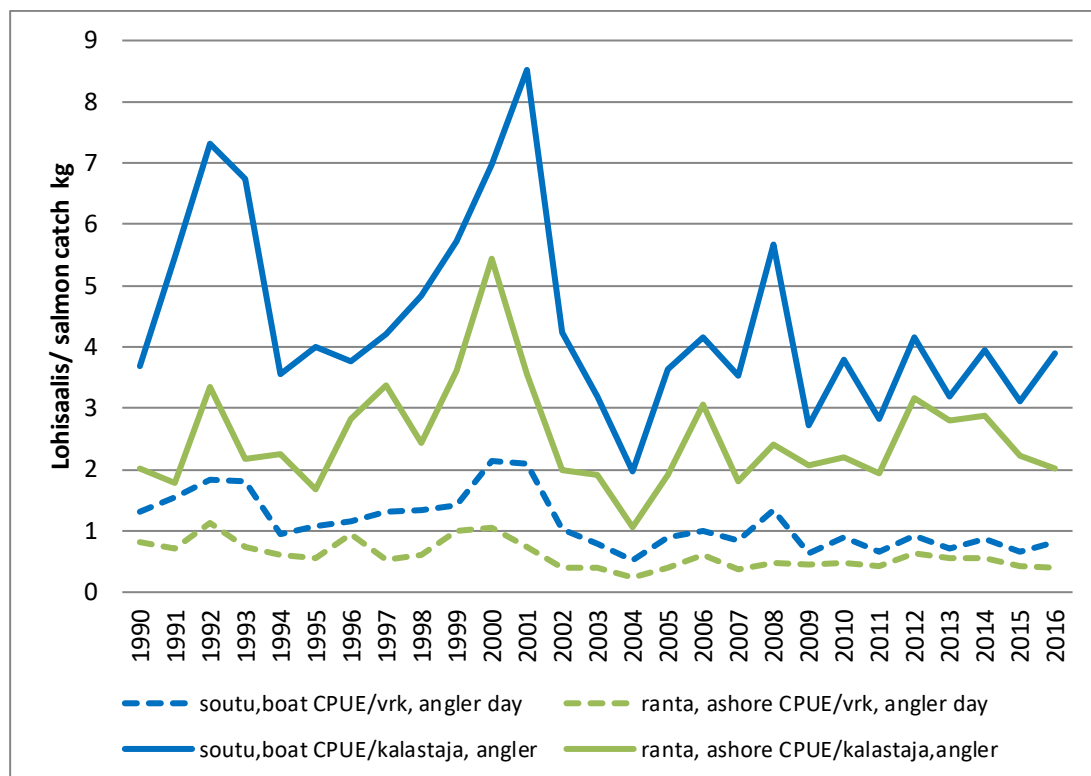
Kalastusmatkailijoiden 1980-luvun saalistiedusteluissa tiedusteltiin rannalta saatua lohisaalista, mutta siihen kohdentuneesta kalastusajasta ei saatu tarkempaa tietoa, koska tuolloin kalastusluvut oikeuttivat sekä vene- että rantakalastukseen. Vuodesta 1990 lähtien Tenon kalastusmatkailijat saattoivat lunastaa erillisen rantaluvan, jolloin voitiin seurata erikseen vene- ja rantakalastuksen tehoa.

Kalastusmatkailijat saivat soutamalla tehokkaammin lohta kuin rannalta kalastamalla. Vuosina 1990–2016 kalastajan keskimääräinen yksikkösaalis oli 4,4 kiloa lohta soutamalla tai 2,5 kiloa rannalta. Vuonna 2001 tilastoitiin suurin kalastajakohtainen yksikkösaalis soutamalla 8,5 kiloa ja vuotta aiemmin suurin yksikkösaalis rannalta kalastamalla 5,4 kiloa (kuva 19).

Vuosien 1990–2016 kalastusmatkailijan vuorokausikohtainen lohisaalis oli keskimäärin 1,1 kiloa soutamalla ja 0,6 kiloa rannalta kalastamalla. Soutamalla saatu lohisaalis olivat suurimmillaan 2,1 kiloa/vrk ja rantasaalis 1,1 kiloa/vrk (kuva 19).

Yksikkösaaliiden vertailussa käytettiin vain niiden kalastajien lohisaaliita ja kalastusaikaa, jotka kalastivat yksiselitteisesti veneestä tai rannalta. Arvioinnissa huomioitiin jaetut soutulohisaaliit. Soutusaaliissa oli mukana myös paikallisen soutajan kanssa saatu lohisaalis, puolitetuna, jolloin palvelun asi-
antuntemuksesta riippuen, saalista saatiin tehokkaammin, todennäköisemmin. Paikallisen soutajan kalastusaikaa ei yksikkösaalisarviossa huomioitu.

Yksittäisen kalastusmatkailijan ilmoittama suurin henkilökohtainen, ”oma” soutusaalis oli lähes 100 kiloa lohta, jonka kalastamiseen oli käytetty 15 kalastusvuorokautta. Suurimmat henkilökohtaiset rantasaaliit olivat noin 30 kiloa kalastusajan ollessa 11 kalastusvuorokautta. Molemmissa saalisilmoituksissa lohien yksilömäärä oli lähes sama, mutta rannalta saadut lohet olivat pienempiä.

Kuva 19. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden pyyntitehokkuus (CPUE=lohi kg/kalastaja ja lohi kg/vrk) eri pyyntitavoilla (vene, ranta) Suomessa vuosina 1990–2016. *Catch per unit effort (CPUE) in boat and ashore fishing of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in years 1990–2016.*

5.2. Keskijuoksulla tehokkaammin kuin yläjoella

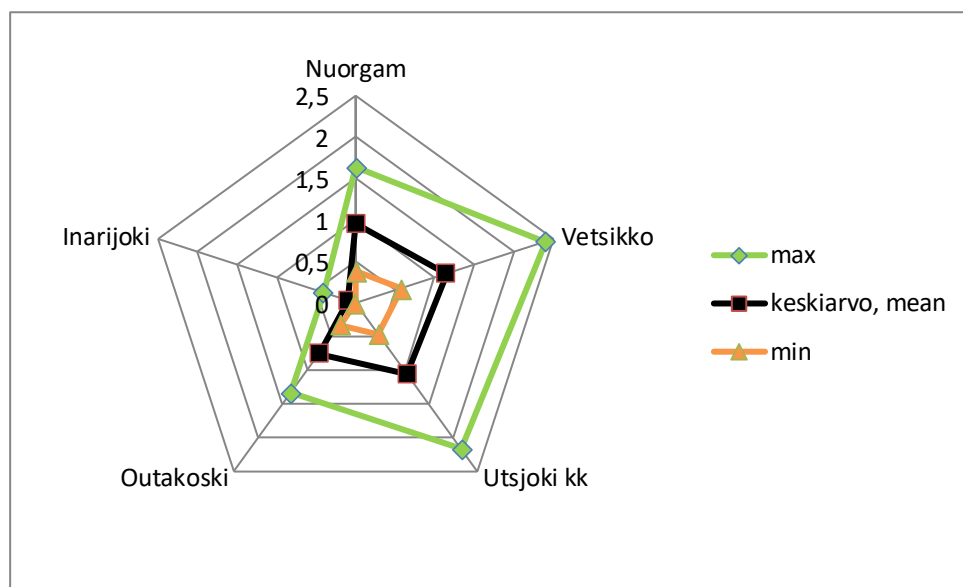
Kalastusmatkailijoiden lohenpyyntiä tarkasteltiin lohkokuntaakohtaisen kokonaissaaliin lisäksi myös alueellisina pyyntitehoina, yksikkösaaliina. Koska seuranta-aikana matkailijoiden yksikkösaaliit Norjassa olivat lähes aina suurempia kuin Suomessa voitiin olettaa, että lähempänä Tenojokisuuta kalastus olisi tehokkainta. Saatiinko kalastusmatkailijoiden suurimmat keskimääräiset yksikkösaaliit Nuorgamista, lähempää Tenojokisuuta? Tenojoen alueelliseen yksikkösaaliiseen vaikuttivat eniten kalastuspaine (vrk), kalastustavat (soutu/ranta) ja saalisvuosi. Edellisiin osatekijöihin kytkeytyi oleellisesti myös kalastuspalvelut ja jokiosuuden hyvät kalastuskohteet, joihin kalastusmatkailijoilla oli mahdollisuus luoda perinteet.

Koska lohisaalista saatiin soutamalla enemmän kuin rannalta kalastamalla, lohenkalastus oli tehokkainta suosituilla soutukohteilla, etenkin Vetsikon ja Utsjoen kirkonkylän lohkokunnissa. Pitkällä seuranta-ajanjaksolla (v. 1978–2016) kalastusmatkailijan keskimääräinen yksikkösaalis oli Vetsikon lohkokunnassa 1,150 kiloa/vrk, Utsjoen kirkonkylän lohkokunnassa 1,050 kiloa/vrk, Nuorgamin lohkokunnassa 0,960 kiloa/vrk ja Outakosken lohkokunnassa 0,750 kiloa/vrk (kuva 20).

Inarijoen yläjuoksun kalastusmatkailijan yksikkösaalis (0,100 kg/vrk) on vain suuntaa-antava, koska sekä alueen lupavuorokausissa että ilmoitetussa, arvioidussa lohisaaliissa ilmeni puutteellisuutta.

Erinomaiset lohisaalisvuodet näkyivät kalastusmatkailijoiden vuorokausikohtaisissa yksikkösaaliissa kaikkien lohkokuntien alueilla. Vetsikon ja Utsjoen kirkonkylän lohkokunnissa kalastusmatkailijoiden suurimmat yksikkösaaliit saatiin vuonna 2001 (2,400 kg/vrk ja 2,160 kg/vrk). Outakosken lohkokunnan alueella vuosi 2000 oli tehokkain (1,300 kg/vrk) ja vuosi 1992 Nuorgamin lohkokunnassa (1,630 kg/vrk). Inarijoen yläjuoksulla kalastusmatkailijan lohensaanti oli harvinaista, suurin yksikkösaalis oli vain 0,410 kiloa vuorokaudessa vuonna 2000 (liitetaulukot 2a ja 2b).

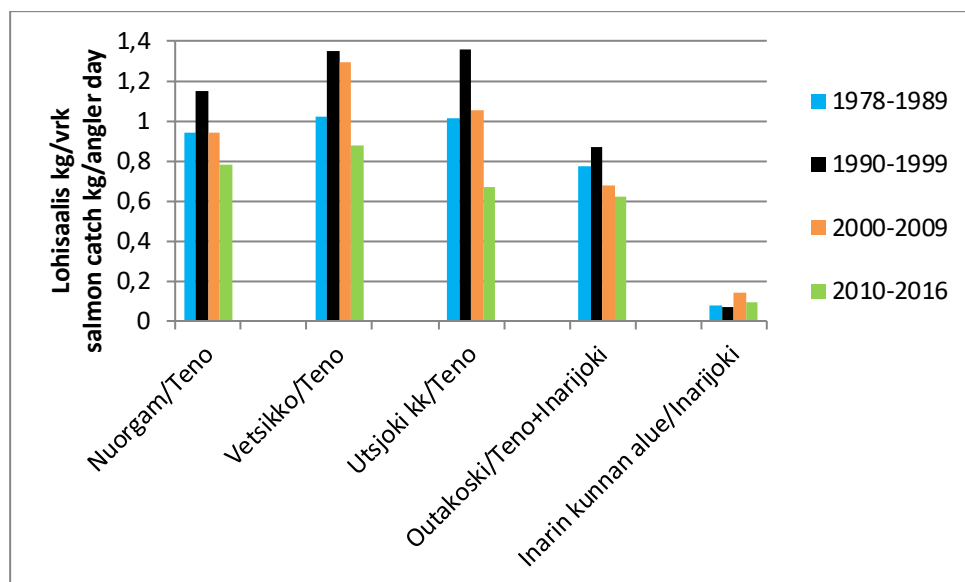
Vuonna 2004, kun lohikannat olivat luontaisen kannanvaihtelun aallonpohjassa, kalastusmatkailijat saivat kaikissa lohkokunnissa pienimmät yksikkösaaliit: Outakoskella 0,320 kg, Nuorgamissa 0,390 kg, Utsjoen kirkonkylässä 0,460 kg ja Vetsikossa 0,580 kg kalastusvuorokaudessa (kuvat 7 ja 20).

Kuva 20. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden suurin, pienin ja keskimääräinen yksikkösaalis (CPUE=lohi kg/vrk) eri kalastusalueilla vuosina 1978–2016. *Maximum, minimum and mean catch per unit effort (CPUE=salmon kg/angler day) in different fishing areas of the River Teno-Inarijoki in years 1978–2016.*

Kuvan 21 mukaan 1980- ja 1990-luvuilla kalastusmatkailijoiden keskimääräiset yksikkösaaliit olivat lähes yhtä suuria Vetsikon ja Utsjoen kirkonkylän lohkokunnissa. 2000-luvulla Vetsikon lohkokunnassa kalastusmatkailijat saivat lohisaalista muita alueita tehokkaammin. Erinomaisista rantakalastusalueistaan huolimatta Nuorgamissa kalastusmatkailijoiden yksikkösaaliit olivat yleensä pienemmät kuin Vetsikon ja Utsjoen kirkonkylän alueilla, kuitenkin 2010-luvulla Nuorgamista saatiin suurempi vuorokausikohtainen yksikkösaalis kuin Utsjoen kirkonkylän alueelta.

Outakosken lohkokunnan alueella kalastusmatkailijoiden lohenkalastustehon muutokset eivät olleet huomattavia, eri vuosikymmenillä voitiin kuitenkin havaita vastaavanlaiset yksikkösaaliin kausimuutokset kuin muissa lohkokunnissa (kuva 21).

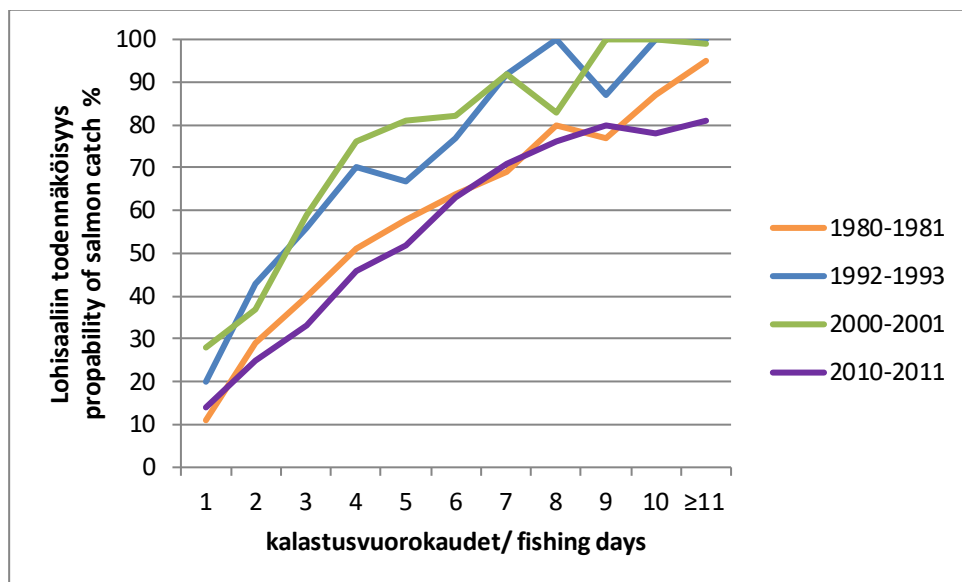
Kuva 21. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijan pyyntitehokkuus (CPUE=lohi kg/vrk) kalastusalueittain eri vuosikymmenillä. *Catch per unit effort (CPUE=salmon kg/angler day) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers in different fishing areas in ten years periods.*

5.3. Saalisvarmuus, oliko sitä?

Kalastusmatkailijoiden saalisvarmuutta tutkittiin selvittämällä kuinka moni kalastaja oli saanut lohisaalista eripituisina kalastusaikoina kalastustavasta riippumatta. Saaliiksi katsottiin oman lohen lisäksi yhteissaaliina saadut lohenpuolikkaat. Ajanjaksoiksi valittiin vuosiparit jokaiselta vuosikymmeneltä, keskimääräistä huonommat lohivuodet 1980–1981 ja 2010–2011 sekä hyvät lohivuodet 1992–1993 ja 2000–2001. Lohisaaliin määrää ei huomioitu.

Keskimääräistä huonompina lohivuosina noin 10 % yhden vuorokauden kalastaneista kalastusmatkailijoista sai lohisaalista, hyvinä lohivuosina vastaava osuus oli 20–25 % (kuva 24). Edellä mainittujen satunnaiskalastajien saalisvarmuus (%), lohisaaliin todentuminen oli yliarvio, koska lohisaalista saaneet yhden vuorokauden kalastajat vastasivat tiedusteluun saaliittomia useammin.

Hyvinä lohivuosina kolmen kalastusvuorokauden jälkeen 50 % kalastajista oli saanut lohisaalista ja huonoina saalisvuosina vasta 4–5 kalastusvuorokauden jälkeen puolet kalastajista oli saanut lohisaalista. Lohisaalis varmistui kalastusajan pidentyessä 7–8 vuorokauteen. Saaliin todennäköisyys ei ole luotettava yli viikon kalastaneilla, koska tutkimusaineistossa heitä oli hyvin sattumanvaraisesti. Kuvassa 22 näkyy aineistoon liittyvä epävarmuus etenkin hyvinä saalisvuosina, mikä saattoi johtua siitä, että useita vuorokausia kalastaneet kalastusmatkailijat palauttivat tiedustelun saaliin osalta myös täysin tyhjänä. Suurista lohisaaliista ei ilmoitettu edes osaa, koska pelättiin saaliikiintiöitä.

Kuva 22. Teno–Inarijoen kalastusmatkailijan lohisaaliin todennäköisyys (%) kalastusajan pidentyessä eri vuosijaksoina. *The probability of salmon catch (%) of the River Teno-Inarijoki tourist anglers with different fishing time (1–10, ≥11 days) in selected 2-year periods.*

Teno-Inarijoen kalastusmatkailija, joka suunnitteli lohireissunsa, varasi majoituskohteensa ja mahdollisen soutuveeneen, arvioi ennakolta myös kalastusvuorokaudet lohikesän laadusta riippumatta. Usein kalastuspäivät oli normitettu koko kalastusporukan yhteissopimuksella eikä kalastusaikaa ostettu lisää, jos lohisaalista ei suunnitellusti saatukaan.

Kalastusaikaa ei myöskään lyhennetty, vaikka saalista olisi saatu ajateltua nopeammin tai yli henkilökohtaisen tarpeen. Todennäköisesti kaikille kalakavereille tavoiteltiin omaa tai jaettua saalista. Ylimääräiselle lohelle löytyi syöjiä kotijoukoissa, vaikka eräs paikalliskalastaja onkin maininnut ostaneensa innokkaalta kalastusmatkailijalta talven lohett.

Henkilökohtaisesti saatu lohisaalis toteutui useimmille kalastusmatkailijoille ennemmin tai myöhemmin, ehkä sattumien summana. Joskus yhden vuorokauden kalastaja onnistui saamaan kertaheittolla luossa-luokan lohett. Toisaalta viikon soutaja saattoi jäädä saaliittomaksi ensimmäisenä ja toisena kalastuskesänään. Jos kolmannen kesän Tenon kalastusmatka toteutui ja ensimmäinen henkilökohtainen saalislohi tuli, se oli vaatinut useiden kalastuspäivien harjoitteluajan, useilta vuosilta yhteenlaskettuina kalastusaikoina.

Lohenkalastuksen saalisvarmuuteen vaikuttaa kunkin kalastajan Teno-oppijaksojen pituus, kokemus-asiatuntijuus, jotta sattumasaaliista tuleekin myöhemmin kokemuskajamoita. Monen kalastusmatkailijan vuotuinen lähtösyy Tenolle oli saalislohi, mutta jo lohenkalastuksen tuottama vuosikertajännitys, lohett nykyisy, tarttuminen, väsyttäminen ilman lopullista saaliin koukkaamistakin voitiin kokea uuden kalastusmatkan arvoisiksi.

6. Yksittäisestä saalistiedosta lohitalastoiksi

Jos iso saalislohi onnistuttiin saamaan rantaan asti, lohien epävirallinen dokumentointi tehtiin välittömästi: ottiviehe, ottipaikka, ottipäivä, ottikellonloma, väsytyisaika, väsytysmatka, lohien kokonaispituus leukakoukusta pisimmän eväruodon kärkeen, paksuimman kohdan ympärysmitta, kokonaispaino, suolistettu paino, sukupuoli. Kalastajien omiin saalisvuosikirjoihin tallentui todennäköisesti tarkat faktat ja fiilikset, jälkimmäiset ainakin isoimmista saalislohistä. Kovimman taistelun lohet taltiointiin totisina kuvina, joita saatiin myös muutamien saalistiedustelujen palautteissa.

Muistettiinko tarkistaa kalastusalue, lohikunta? Muistettiinko ilmoittaa kaikki omat ja yhteisesti saadut saalislohet yksilöpainoina? Muistettiinko kirjata, montako kalastajaa oli samassa veneessä, kun lohi saatiin? Muistettiinko vastata syksyiseen kalastustiedusteluun, jos sitä ensimmäistäkään lohia ei vieläkään saatu?

Tenon lohentutkimus uskoo, että 40 vuoden Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden saalisseurantatutkimus oli riittävän hyvää ja luotettavaa, vuodesta toiseen vertailukelpoista, jotta sitä voidaan nyt julkaista. Kalastusmatkailijan lohienkalastus ei ole kuitenkaan koostettavissa yksiselitteiseksi ”*mitä-missä-milloin-miten*”-ohjekirjaksi, koska lohien ympärillä oli useita toisistaan riippumattomia muuttujia, kuten vaihtuvia säätiloja, erilaisia kalastajia, kirjoittamattomia tapoja ja kirjoitettuja säädöksiä.

Tenon tutkimusasemalla on kerätty kymmeniltä vuosilta, tuhansilta kalastusmatkailijoilta monimuotoista taustatietoa kalastajien sosio-ekonomiasta, kalastajien ja lohien ikärakenteista, kalastajien matkaseurueista, kalastustavoista, -alueista, -ajankohdista tavoitellen ehkä myös lohisaliin todennäköisyyteen ja pyyntitehoon epäsuorasti vaikuttavia tekijöitä. Saaliin saamiselle ei voi antaa takuuta, mutta seuraavassa niitä yksittäistekijöitä, jotka johtivat Tenon lohisopalle ennen vuotta 2017, kun keskimäärin joka kolmas kalastusmatkailija sai oman lohien tai sen yhteisesti soudetun lohienpuolikkaan.

- Kalastuksen edellytys: kalastuslupa + valtion kalastuksenhoitomaksu, desinfiointi(todistus)
- Kalastusviikko: heinäkuun ensimmäinen viikko
- Kalastusaika: 4 kalastusvuorokautta
- Kalastuksen ajankohta: ilta-iltayö-aamuyö-varhaisaamu
- Kalastustapa: soutukalastus
- Kalastusalue: Vetsikon lohikunta
- Kalastuskaveri: oma tai paikkakunnalta palkattu
- Kalastuskaverin pätevyys: aiempaa aluetuntemusta omaava, hyväkuntoinen, maltillinen
- Kalastusväline: 3 vapaa + kesän kausivieheet (1 viehe/vapa)
- Kalastuksen muut edellytykset: Tenon perinteinen lohensoutuvene + oma moottori
- Kalastuksen apu- ja turvavälineet: kelluntavarusteet, nostokoukku, haavi, pappi, jäitä

Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden ilmoittamia lohia, tuoreita, pakastettuja tai jo kesällä keitoksi jalostettuja ja kalastuksen eri muotojen seurantaa tarvitaan Tenon lohikantojen hoitosuunnitelmasa, jossa kutukantatavoitteilla selvitetään lohien tuotantoa ja saalis- ja kalastustilastoinnilla kalastuskuolevuutta.

Kiitokset

Vuonna 1979 Tenojoen lohen ja lohenkalastuksen tutkimus vakiintui Utsjolle, aluksi Utsjokivarteen Kevolle ja sittemmin Tenojoen rannalla, Utsjoen kylätaajamaan. Teno-Näätämöjoen lohiseurantaprojektin vetäjänä toimi kirjoittajien jälkeen Jaakko Erkinaro, kiitos hänelle. Panu Orellin, nykyisen projektipäällikön myötävaikutuksella kehitettiin kalastusmatkailijoiden lohisaaliiden suorapalautusta kohti velvoitteellista ilmoittamista. Tenojoen kalastusmatkailun osahistoria, ne kirjoittamattomat tutkijatarinat ja kalastusmatkailijoiden raikkaat mielipiteet kalastussäännöistä, jäivät edelleen odottamaan omaa saaliitonta kaskusarjaa?

Saalistiedustelujen lähettämiseen ja tietojen tallentamiseen osallistuivat tutkimusmestarit Matti Kylmäaho, Jorma Ollila ja tutkimusapulainen, Pirkko Kärki, kiitos heille.

Kalastusmatkailijoiden lupamyynnistä vastasi vuodesta 2000 lähtien Lapin Ely-keskus, joten etenkin kalatalousasiantuntija, Kare Koiviston aktiivista yhteistyötä voidaan erityisesti kiittää. Teno-info -tilaisuudet yhdessä Elyn, kalastusmatkailulupien paikallismyyjien ja paikallisen tutkimusväen kanssa olivat alkukesän kohokohtia, vuorovaikutteisudessaan antoisia ja kehittäviä. Ely-keskus informoi tulevan kauden säädöksistä, luvanmyynnin teknisistä uudistuksista, kalastuksen valvonnasta ja tutkimus edellisen lohivuoden saalis- ja kalastustilastoista siten, että kaikkea sai kysyä ja kaikille yritettiin vastata. Teno-info-lehtinenkin ehdittiin ”just ja just” päivittää uudelle kalastuskaudelle.

Kalastusmatkailijoiden kalastus- ja saalis seuranta tutkimusta on Utsjoella tehty 40 vuoden aikana niin kattavasti, että Tenojoen kalantutkimuksen omat henkilöresurssit eivät aina riittäneet. Aineiston eri vaiheisiin tarvittiin myös paikallisia tai ulkokuntalaisia, työllistämisvaroin palkattuja henkilöitä. Ennen tietokoneavusteista luvanmyyntiä (v. 2001) avustamassa olivat mm. seuraavat henkilöt: Olli-Pekka Aikio, Anja Feldt, Pekka Eskola, Olavi Guttorm, Sauli Guttorm, Seija Hiltunen, Sirkku Halonen, Kaarina Harjunharja, Marjo Helenius, Anne Iivari, Oili Järvensivu, Seppo Järvensivu, Seija-Sisko Kilpelä, Anna-Maija Kokkonen, Tuire Kosunen, Leena Korhonen-Pirinen, Eero Laiti, Reino Laiti, Veikko Laiti, Tarja Länsman, Harri Niinivuo, Kyösti Nousiainen, Marketta Paatero-Orpana, Raija Peltola, Tiina Salin, Heli Turunen, Ursula Waltari, Esko Veijola ja Päivi Wuopio. Lämpimät kiitokset ansaitsevat noin 20 000 vuotuisen kalastuslupalapun selvittelijät, seulojat, tietojen tallentajat, tiivistäjät ja koostajat.

Viitteet

- Lämsman, M., Niemelä, E. & Kärki, P. 1998. Tenojoen kalastusmatkailu. VIII Kalantutkimuspäivät. Kotka 18.–19.11.1998. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. ss. 53-56.
- Lämsman, M. 1999. Lohen etu ja oikeus –Tenojoen lohenkalastajat ja kalastuksen järjestäminen Suomessa vuonna 1998. Kala- ja riistaraportteja 169. 22 s.
- Lämsman, M. 2012. Tenojoen lohenkalastuksen omistajat – maanomistuksellinen osakkuus Suomen puolella. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Työraportteja 7.29 s.
- Lämsman, M., Kuusela, J., Ollila, J. & Johansen, N. 2014. Tenojoen kalastus- ja saalistilastoinnin vertailua Suomessa ja Norjassa 2013. RKTL:n työraportteja 40. 29 s.
- Lämsman, M., Kuusela, J. & Niemelä, E. 2017. Tenojoen kalastusmatkailu Suomessa. Kalastussäädösten vaikutuksia kalastusmatkailuun. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 37. 37 s + liitteet.
- Niemelä, E. & Niemelä, M. 1984. Ulkopaikkakuntalaisten virkistyskalastus Tenojoen vesistöalueella Suomen puolella vuosina 1981 ja 1982. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, kalantutkimusosasto. Monistettuja julkaisuja 22. 70 s.
- Niemelä, E., Moen, K., Kärki, P. & Lämsman, M. 1996. Tenojoen vesistöalueen kalastus- ja saalistilastot vuodesta 1972 vuoteen 1995 Suomessa ja Norjassa. Kala- ja riistaraportteja 60. 161 s.
- Niemelä, M., Niemelä, E. & Hanssen, K. 1989. Tenojoen virkistys- ja ammattikalastussuunnitelma Suomessa ja Norjassa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, kalantutkimusosasto. Monistettuja julkaisuja 86. 137 s.
- Niemelä, M., Niemelä, E. & Moen, K. 1997. Tenojoen lohisaaliin ja kalastajamäärien kehitys vuosina 1974–1996. VII Kalantutkimuspäivät. Kajaani 26.–17.11.1997. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 3 s.
- Salin, T. 2003. Kalastusmatkailu Tenojoella vuonna 2002. Tutkintotyö. Environmental Management. Tampereen Ammattikorkeakoulu. 85 s. + liitteet (5).
- Toivonen, J. & Heikinheimo-Schmid O. 1979. Kalastus Tenojoen vesistössä Suomen puolella. Suomen kalatalous 49: 27–49.

Teno infot vuosilta 1999–2016. Tietoa Tenosta kalastuksen harrastajille. Maa- ja metsätalousministeriö, Lapin Ely-keskus/kalatalousyksikkö & RKTL(Luke)/Tenojoen kalantutkimus. 15 s.

Tenojoen kalastussäädökset:

Suomen Tasavallan Hallituksen ja Norjan kuningaskunnan Hallituksen välinen SOPIMUS Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä (SopS 20/1979)

Suomen Tasavallan Hallituksen ja Norjan kuningaskunnan Hallituksen välinen SOPIMUS Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä (SopS 66/1982)

Suomen Tasavallan Hallituksen ja Norjan kuningaskunnan Hallituksen välinen SOPIMUS Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä (SopS 94/1989)

Liitteet

Liite 1a. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaaliit (kg) lohkokunnittain vuosina 1972–1999.
(T=Tenojoki, I=Inarijoki).

	Nuorgam/T		Vetsikko/T	Utsjoki/T	Outakoski/T	Outakoski/I	Inari/I	Yhteensä
1972								*12 330
1973								*4 760
1974								*25 620
1975								*30 040
1976								*30 800
1977								*29 640
1978	4 805		4 330	9 855	1 080	20 070
1979	2 700		2 760	4 700	670	10 830
1980	2 070		2 490	7 380	2 640	14 580
1981	4 885		4 540	7 915	2 065	30	15	19 450
1982	5 465		4 070	10 200	2 505	5	5	22 250
1983	3 940		4 635	11 910	3 430	15	10	23 940
1984	3 530		2 965	7 760	2 320	105	50	16 730
1985	3 280		5 275	9 460	2 520	100	45	20 680
1986	2 600		5 975	5 315	1 805	35	15	15 745
1987	5 720		5 350	5 460	1 650	15	5	18 200
1988	2 800		5 110	5 450	1 640	35	15	15 050
1989	4 080		5 275	5 670	3 680	165	70	18 940
1990	4 565		4 875	6 790	5 265	175	80	21 750
1991	5 450		5 640	9 300	7 395	450	195	28 430
1992	11 640		11 010	10 900	6 470	365	160	40 555
1993	9 980		10 670	10 960	7 670	170	75	39 525
1994	5 820		6 530	5 530	3 725	100	40	21 745
1995	4 715		6 130	6 825	3 935	380	160	22 145
1996	8 370		3 875	2 375	2 670	130	60	17 480
1997	5 315		4 690	5 035	1 765	100	40	16 945
1998	4 820		4 305	4 820	3 100	120	50	17 215
1999	7 290		6 010	8 000	3 265	550	240	25 355

Liite 1b. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohisaaliit (kg) lohkokunnittain vuosina 2010–2016. (T=Tenojoki, I=Inarijoki).

	Nuorgam/T	Vetsikko/T	Utsjoki/T	Outakoski/T	Outakoski/I	Inari/I	Yhteensä
2000	9 550	9 965	10 380	10 385	580	250	41 110
2001	11 115	17 045	17 045	9 640	520	220	55 585
2002	6 365	7 765	7 985	10 640	60	30	32 845
2003	6 790	7 530	5 940	5 305	250	165	25 980
2004	2 360	3 975	3 020	2 915	35	15	12 320
2005	5 505	6 470	4 775	3 875	260	115	21 000
2006	10 450	7 990	5 700	4 395	660	135	29 330
2007	7 375	6 985	6 385	4 375	115	80	25 315
2008	5 515	13 300	10 770	5 670	210	65	35 5530
2009	4 860	6 190	3 740	3 020	320	90	18 220
2010	4 975	6 815	5 880	4 905	380	105	23 060
2011	4 890	5 545	4 195	3 840	360	45	18 875
2013	5 790	7 245	7 055	7 550	915	315	28 870
2013	4 635	5 945	4 010	5 245	480	50	20 365
2014	5 205	7 220	5 145	7 560	905	30	26 065
2015	5 515	5 380	4 615	4 485	230	40	20 265
2016	4 450	6 15	5 495	4 350	440	50	21 700

Taulukkojen 1a ja 1b selite:

Vuosilta 1972–1977 lohkokuntaista saalista ei ole tiedossa. *Kokonaissaalis julkaisusta Toivonen & Heikinheimo-Schmid (1979)

Maa- ja metsätalousministeriöön aiemmin vuosittain toimitetuissa kalastusmatkailijoiden saalistaulukoissa on ollut erikseen tieto lohisaaliista, jota ei ole kohdennettu lohkokuntaakohtaisesti eli ne lohisaaliit, jotka ovat ”useilta”, ”tuntemattomilta” tai Norjan puoleisilta ranta-alueilta. Liitetaulukoissa ko. lohisaaliit on ”jyvitetty” eri lohkokuntiin vuosittaisen lohisaalisjakauman mukaisesti.

Vuosina 1981–2002 Outakosken osakaskunnan puoleinen lohisaalis Inarijoesta on arvioitu seuraavien vuosien (2003–2007) saalisjakauman mukaisesti (Outakoski 70 % ja Inarin kunnan puoleinen lohisaalisosuus 30 %).

Vuosina 2013–2016 saalistiedot saatiin jokivarren lupamyymille annetuista saalispalautteista. Koska Inarin kunnan puolella, Inarijokivarressa oli vain yksi lupamyymä, saalispalautteet edustivat edellisiä vuosia huominkin todellista kalastusta, lohisaalista. Inarijoen lohisaalisosuus Inarin kunnan alueella oli vuosina 2008–2012 noin 20 % ja vuosina 2013–2016 noin 10 %.

Liite 2a. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohkokuntaakohtainen CPUE (lohisaalis kg /kalastusvuorokausi) vuosina 1972–1999.

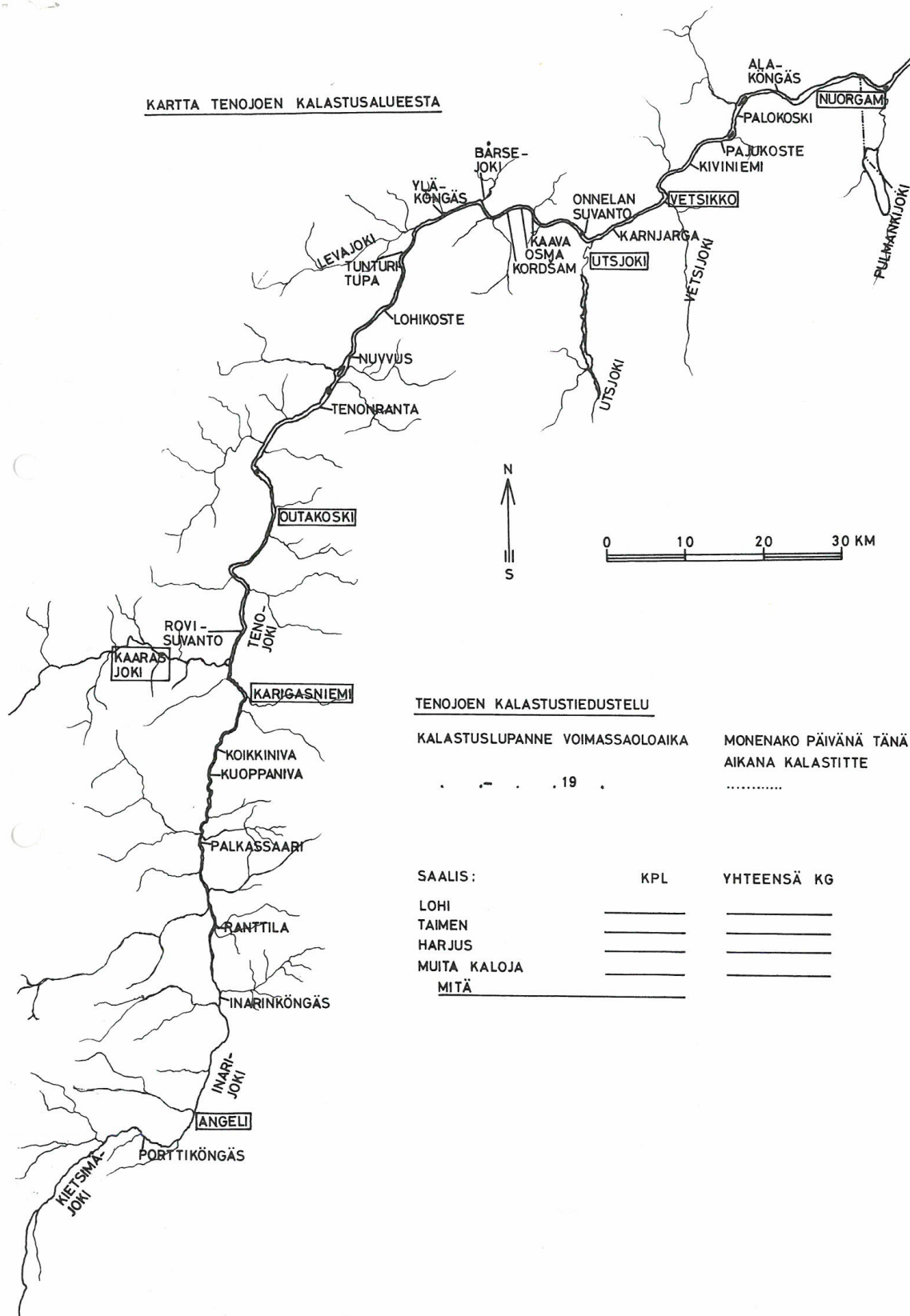
	Nuorgam/Teno	Vetsikko/Teno	Utsjoki/Teno	Outakoski/Teno-Inarijoki	Inarijoki /Inarin kunnan alue	Teno-Inarijoki keskimäärin
1972						*2,2
1973						*0,5
1974						*2,3
1975						*1,2
1976						
1977						*1,4
1978	1,44	1,09	1,26	0,38		1,11
1979	0,96	1,16	0,88	0,47		0,91
1980	0,62	0,83	1,43	1,25		1,07
1981	1,20	1,37	1,09	1,04	0,09	1,15
1982	0,99	1,26	1,23	1,06	0,02	1,13
1983	0,77	1,22	1,37	1,33	0,09	1,18
1984	0,62	0,76	0,93	0,87	0,11	0,79
1985	1,13	1,11	0,96	0,68	0,12	0,95
1986	0,78	0,90	0,73	0,48	0,04	0,73
1987	1,14	0,87	0,70	0,52	0,01	0,81
1988	0,53	0,79	0,83	0,48	0,04	0,69
1989	1,01	0,87	0,68	0,71	0,21	0,79
1990	1,22	1,14	1,24	1,12	0,07	1,11
1991	1,22	1,43	1,72	1,15	0,08	1,24
1992	1,64	1,90	1,84	1,15	0,08	1,52
1993	1,13	1,93	1,55	1,20	0,05	1,34
1994	0,83	1,09	1,20	0,54	0,02	0,82
1995	0,73	1,07	1,26	0,74	0,11	0,89
1996	1,26	1,18	0,79	0,76	0,06	0,99
1997	1,14	1,41	1,41	0,55	0,03	1,04
1998	1,05	1,13	1,23	0,64	0,04	0,92
1999	1,24	1,20	1,39	0,84	0,13	1,11

Taulukon selite. Vuosilta 1972–1977 lohkokuntaista kalastuspainetta ei ole tiedossa. *Kalastusteho julkaisusta Toivonen & Heikinheimo-Schmid (1979)

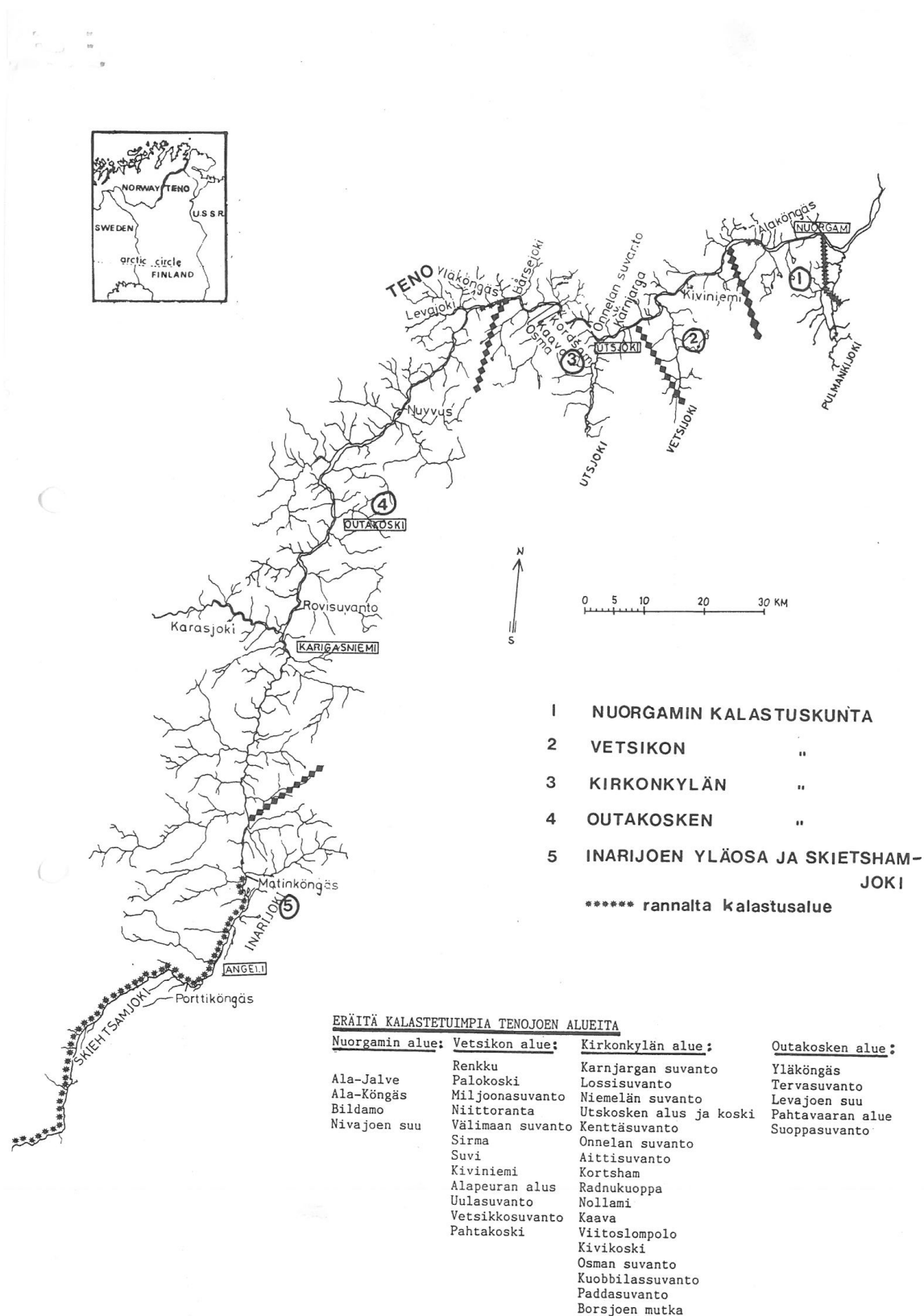
Liite 2b. Teno-Inarijoen kalastusmatkailijoiden lohkokunta-kohtainen CPUE (lohisaalis kg/kalastusvuorokausi) vuosina 2000–2016.

	Nuorgam/Teno	Vetsikko/Teno	Utsjoki/Teno	Outakoski/Teno-Inarijoki	Inarijoki/Inarin kunnan alue	Teno-Inarijoki keskimäärin
2000	1,04	2,04	1,95	1,30	0,41	1,45
2001	1,58	2,40	2,16	1,04	0,13	1,66
2002	0,76	1,13	0,97	0,82	0,03	0,88
2003	0,80	0,99	0,80	0,53	0,17	0,74
2004	0,39	0,58	0,46	0,32	0,02	0,42
2005	0,95	0,96	0,74	0,53	0,15	0,76
2006	1,37	1,26	0,83	0,65	0,15	0,99
2007	0,90	1,00	0,78	0,48	0,10	0,75
2008	0,90	1,81	1,24	0,70	0,11	1,14
2009	0,70	0,79	0,54	0,45	0,14	0,61
2010	0,74	0,84	0,72	0,76	0,14	0,75
2011	0,63	0,63	0,62	0,57	0,07	0,60
2013	0,98	1,18	0,97	0,72	0,21	0,89
2013	0,75	0,85	0,51	0,53	0,04	0,61
2014	0,85	1,04	0,70	0,72	0,04	0,79
2015	0,79	0,73	0,54	0,48	0,06	0,61
2016	0,70	0,91	0,65	0,58	0,07	0,69

Liite 3. Kalastusmatkailijoiden saalistiedustelu vuonna 1980

Liite 4. Kalastusmatkailijoiden kalastustiedustelun liitekartta (kalastetuimmat suvannot ja rantakalastuspaikat) vuonna 1985.

Liite 5. Kalastusmatkailijoiden saalistiedustelu vuonna 1985 (ohessa kysytty mm. kalastuksen merkitystä).

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Kalantutkimusosasto

TENOJOEN KALATALOUSSELVITYS V. 1985

1. Kalastuslupanne voimassaoloaika _____

2. Kalastusalueenne (Katso karttaliite):

☐	Nuorgamin kalastuskunta	Suvanto _____
☐	Vetsikon -"-	
☐	Kirkonkylän -"-	
☐	Outakosken -"-	
☐	Inarinjoki - Skietshamjoki	

3. Kalastustapanne: ☐ Veneestä

☐	Rannalta	☐ Yläköngäs
		☐ Alaköngäs
		☐ Inarinjoki-Skietshamjoki
		☐ Muu, mikä _____

4. HENKILÖKOHTAINEN kalansaaliinne. Ilmoittakaa lohen ja meritaimenen yksilö-painot sekä muista lajeista kokonaispainot.

Mikäli lohisaalis on jaettu, ilmoittakaa oma osuutenne (ESIMERKIKSI 10 kg:n lohi kahden kalastajan yhteinen = 10 kg : 2)

Ei saalista ☐

Painot (kg)

LOHI	
MERITAIMEN	
Tammukka	
Harjus	
Muu, mikä	

5. Tenon lohenkalastuksen merkitys Teille:

☐	ei merkitystä	_____
☐	vähäinen	_____
☐	kohtalainen	_____
☐	huomattava	_____
☐	en osaa sanoa	_____
	MIKSI?	_____

6. Mitkä olisivat Tenon vaihtoehtoina, mikäli joutuisitte vaihtamaan kalastus-
aluetta. Numeroikaa alueet tärkeysjärjestyksessä , esim. Tornionjoki =1 eli
paras vaihtoehto Tenolle...

☐	-Utsjoen tunturivesien retkeilykalastus (patikointireittien yh-
☐	teydessä)
☐	-Näätämöjoki, Norjan puoli
☐	- Näätämöjoki, Suomen puoli
☐	-Tornionjoki
☐	-Tenon sivujoet
☐	-Pohjois-Norjan lohijoet
☐	-P-Norjaan myytävät ns. matkailijaluvat (= lupa kalastaa 5 km:n
☐	etäisyydellä maantiestä)
☐	-Muu kalavesi, mikä _____

7. Arvionne Tenon virkistyskalastuksen arvosta paikkakunnalle:

☐	ei merkitystä	_____
☐	vähäinen	_____
☐	kohtalainen	_____
☐	huomattava	_____
☐	en osaa sanoa	_____
	MIKSI?	_____

Liite 6. Kalastusmatkailijoiden kalastustiedustelu vuonna 1995

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Tenojoen tutkimusasema
99980 UTSJOKI

TENOJOEN VESISTÖALUEEN KALASTUSTIEDUSTELU VUONNA 1995**1. KALASTUSLUPA-AIKA**

180 mk/vrk	☐	_____
90 mk/vrk	☐	_____
60 mk/vrk	☐	_____
20 mk/vrk	☐	_____

2. KALASTUSALUEENNE

(vrt. kartta)

NUORGAMIN KALASTUSKUNTA	☐
VETSIKON KALASTUSKUNTA	☐
KIRKONKYLÄN KALASTUSKUNTA	☐
OUTAKOSKEN KALASTUSKUNTA	☐
INARIJOKI - SKIETSHAMJOKI	☐

3. KALASTUSTAPANNE

VENEESTÄ ☐ RANNALTA ☐ YLÄKÖNGÄS ☐ ALAKÖNGÄS ☐ INARI-SKIETSHAMJOKI ☐ MUU MIKÄ ? ☐

4. HENKILÖKOHTAINEN KALANSAALIINNE

ILMOITTAKAA LOHEN JA MERITAIMENEN YKSILÖPAINOT MAHDOLLISIMMAN TARKKAAN,
MUISTA LAJEISTA VAIN KOKONAISPAINOT.
MIKÄLI VENESAALIS ON JAETTU, ILMOITTAKAA VAIN OMA OSUUTENNE
(ESIM. 10 kg LOHI, KAHDEN KALASTAJAN YHTEINEN = 10,3 kg : 2)

EI SAALISTA ☐

KALALAJI	VENESAALIS (kg)	RANTASAALIS (kg)
LOHI		
MERITAIMEN		
MUU LOHI		
TAMMUKKA		
HARJUS		
MERINIERIÄ		
SIIKA		
HAUKI		
AHVEN		
MUU, MIKÄ		

Liite 7. Kalastusmatkailijoiden kalastustiedustelu vuonna 2006.

TENO-INARIJOEN RAJAVESISTÖALUEEN KALASTUSTIEDUSTELU v. 2006

U«HID»

Kalastuslupien myynnissä Teille, «Sukunimi», «Etunimi» henkilökohtaisesti on kirjautunut «Yhteenveto_ Kalastusvuorokaudet» lupavuorokautta seuraavasti (KTS, TAULUKKO),

Lupa tyyppi:

Inari-Skietsham «InaSki» vrk

Vene «Vene» vrk

Ranta «Ranta» vrk

Borabokca «Borat» vrk

Puoliso «Perhe» vrk

Lapsilupa vrk

1. Onko ylläoleva lupavuorokausiesi määrä oikea? Kalastuskausi koostuu vain Suomen puolella Teno-Inarijoen yhteiselle raja-alueelle myydyistä kalastusluvista. Jos kalastuskausi on virheellinen, korjaa se oikeaksi. (HUOM. yksi lupavuorokausi alkaa klo 19:00 ja loppuu seuraavana iltana klo 19:00). Kalastitko kaikilla ostamillasi lupavuorokausilla? Jos et, montako jäi käyttämättä?

2. Millä kalastusalueilla kalastit? Merkitse taulukkoon käyttämäsi kalastusajat lupavuorokausina kalastusalueittain ja –avoittain. Nimeä lisäksi tarkemmin käyttämäsi rantakalastusalueet.

Alue nro	Kalastusalue KTS KARTTALIITE	Inari-Skietsham –lupa «InaSki»		Venelupa «Vene»		Ranta-lupa «Ranta» vrk	Borabokca –lupa «Borat» vrk	Puoliso- tai lapsi-lupa «Perhe»		Nimeä rantakalastus-alueesi
		Vene vrk	Ranta vrk	Vene vrk	Ranta vrk			Vene vrk	Ranta vrk	
1	Nuorgam									
2	Vetsikko									
3	Utsjoki kirkonkylä									
4	Outakoski Teno									
5	Inarijoki alaosa									
6	Inarijoki keskiosa									
7	Inarijoki Skietshamjoki									
8	Norjan ranta-alue									

3. JOS ET KALASTANUT kaikilla ostamillasi LUPAVUOROKAUSILLA, niin ilmoita käyttämättömät kokonaiset lupavuorokaudet _____ vrk. Syy, miksi Syy, miksi?

Liite 8. Kalastusmatkailijoiden saaliin suorapalaute vuonna 2009.

SAALISILMOITUS - Palautetaan luvanmyyjälle tai palautelaatikkoon luvanmyyntipisteissä. Katso täyttöohje ja kartta takasivulla, kiitos.																																																																																																																							
F01000034 VENELUPA 2 vrk ajalle 30.6.2009 19:00 - 2.7.2009 18:59.																																																																																																																							
F01000034																																																																																																																							
<table border="1"> <tr> <th colspan="3">Pääasiallinen kalastusalue</th> <th colspan="2">En saanut lohisaalista</th> <th colspan="5"> </th> </tr> <tr> <th>Alue Nro</th> <th>Kalastusalue, katso kartta</th> <th>Alue (X)</th> <th colspan="2"></th> <th colspan="5"></th> </tr> <tr> <td>1</td> <td>Nuorgam</td> <td></td> <td colspan="2">LOHISAALIS</td> <td colspan="5">Lohien yksilöpainot kg, esim 3,2</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Vetsikko</td> <td></td> <td colspan="2">Yksin veneestä</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Utsjoki kirkonkylä</td> <td></td> <td colspan="2">Kaverin tai puolison kanssa veneestä</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Outakoski Tenojoki</td> <td></td> <td colspan="2">Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalis JAETTIIN</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Outakoski Inarijoen alaosa</td> <td></td> <td colspan="2">Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalista EI JAETTU</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Inarijoki keskiosa</td> <td></td> <td colspan="2">Rannalta kalastaen</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>Inarijoen yläosa Skietshanjoki</td> <td></td> <td colspan="3">Muu saalis (yhteenä kg)</td> <td colspan="4">Vapautetut lohet (kpl)</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td>Harjus</td> <td>Meri-taimen</td> <td>Kyttyrälohi</td> <td>Nousu-lohet</td> <td colspan="3">Laskulohet eli talvikot</td> </tr> <tr> <td colspan="3"></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td colspan="3"></td> </tr> </table>										Pääasiallinen kalastusalue			En saanut lohisaalista							Alue Nro	Kalastusalue, katso kartta	Alue (X)								1	Nuorgam		LOHISAALIS		Lohien yksilöpainot kg, esim 3,2					2	Vetsikko		Yksin veneestä							3	Utsjoki kirkonkylä		Kaverin tai puolison kanssa veneestä							4	Outakoski Tenojoki		Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalis JAETTIIN							5	Outakoski Inarijoen alaosa		Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalista EI JAETTU							6	Inarijoki keskiosa		Rannalta kalastaen							7	Inarijoen yläosa Skietshanjoki		Muu saalis (yhteenä kg)			Vapautetut lohet (kpl)							Harjus	Meri-taimen	Kyttyrälohi	Nousu-lohet	Laskulohet eli talvikot												
Pääasiallinen kalastusalue			En saanut lohisaalista																																																																																																																				
Alue Nro	Kalastusalue, katso kartta	Alue (X)																																																																																																																					
1	Nuorgam		LOHISAALIS		Lohien yksilöpainot kg, esim 3,2																																																																																																																		
2	Vetsikko		Yksin veneestä																																																																																																																				
3	Utsjoki kirkonkylä		Kaverin tai puolison kanssa veneestä																																																																																																																				
4	Outakoski Tenojoki		Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalis JAETTIIN																																																																																																																				
5	Outakoski Inarijoen alaosa		Soutupalvelu tai paikallinen tuttava, saalista EI JAETTU																																																																																																																				
6	Inarijoki keskiosa		Rannalta kalastaen																																																																																																																				
7	Inarijoen yläosa Skietshanjoki		Muu saalis (yhteenä kg)			Vapautetut lohet (kpl)																																																																																																																	
			Harjus	Meri-taimen	Kyttyrälohi	Nousu-lohet	Laskulohet eli talvikot																																																																																																																

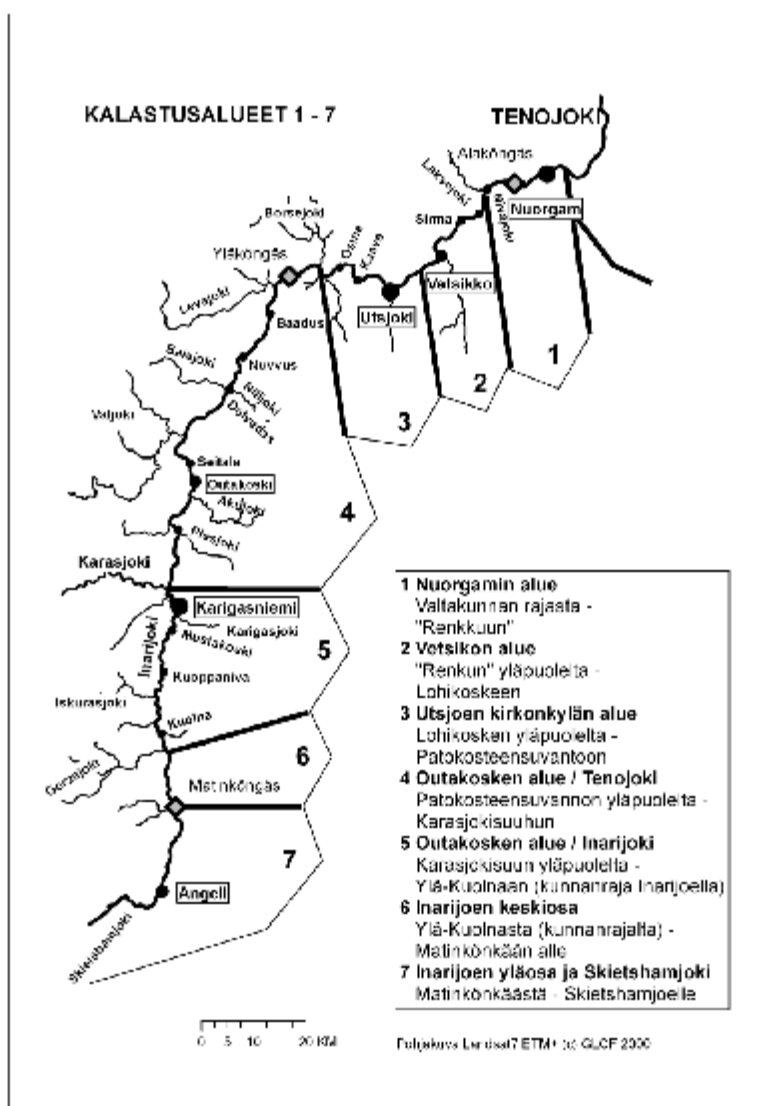
Liite 9. Kalastusmatkailijoiden saaliin suorapalautteen täyttöohje ja kalastusaluekartta vuonna 2009.**KALASTUSPALAUTTEEN TÄYTTÖOHJE**

1. Rastita (X) pääasiallinen kalastusalueesi 1-7 (katso kartta) eli alue, jolla kalastit suurimman osan lupa-ajastasi.
2. Ilmoita saamasi lohet yksilöpainoina, esim.

1,2	2,5	3,2
-----	-----	-----

Veneestä saaduista saalislohisti on tärkeä tietää, onko saalis saatu yhdessä kaverin tai puolison kanssa. Kukin soutukalastukseen osallistunut ilmoittaa yhteisesti saadut lohet yksilöpainoina.
3. Ilmoita muu saalis lajeittain kokonaispainona (kg) ja vapautetut kalat kappaleina (kpl).
4. Palauta saalisilmoitus luvanmyyjälle tai palautelaatikkoon, joita on kaikissa luvanmyyntipisteissä.

Kiitos!

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
puh. 029 532 6000